

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ - БИТОЛА
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ – КИЧЕВО
Дисперзирани студии: Битола

Стефан Богески

АДВОКАТУРАТА КАКО СОСТАВЕН ДЕЛ НА
ДЕМОКРАТИЈАТА ВО ЗЕМЈИТЕ НА ПОРАНЕШНА
ЈУГОСЛАВИЈА-КОМПАРАТИВЕН ПРИКАЗ

(магистерски труд)

Битола 2018

Ментор: Проф. д-р Светлана Вељановска
Членови на комисија:

НАУЧНА ОБЛАСТ : Адвокатско право

ИЗЈАВА

од кандидатот

Изјавувам дека при изработката на магистерскиот труд ги почитувам позитивните законски прописи на Република Македонија од областа на заштитата на интелектуалната сопственост и не користев реченици или делови од трудови на други автори без да ги почитувам методолошките стандарди и соодветниот стил на цитирање. Изјавата ја давам под полна морална, материјална и кривична одговорност.

Изјавил:

Стефан Богески

Апстракт

Во овој труд јас направив компарација на адвокатурата помеѓу државите од Поранешна Југославија и адвокатурата во Република Македонија . Поентата на овој труд е преку компаративен приказ на адвокатурата како составен дел од законодавството на државите на поранешна СФРЈ да се спореди со адвокатурата во нашата земја и нејзиниот дел во домашното демократско општество. Во контекст на тоа, ќе ги анализирам правата и должностите на адвокатите во различните правосудни системи во земјите на поранешна СФРЈ кои се гарантирани со законите и кои мора да се исполнуваат во процесот на вршење на адвокатската професија.

Клучни зборови : адвокат, адвокатура,

Abstract

In this paper, I made a comparison of the lawyer profession between the countries of the former Yugoslavia and the lawyer in the Republic of Macedonia. The point of this paper is to compare the profession of lawyers in our country and its part in the domestic democratic society through a comparative review of the bar as an integral part of the legislation of states of the former Yugoslavia. In this context I will analyze the rights and duties of lawyers in the various justice systems in former Yugoslavia that are guaranteed by the laws and which must be fulfilled in the process of practicing the law profession.

СОДРЖИНА

Глава 1 Вовед	7
Глава 2 Теолошко определување на поимот адвокат и адвокатура.....	13
2.1 Теоретско определување на професионалната дејност на адвокатите.....	16
Глава 3 Адвокатурата во Република Македонија.....	18
3.1 Историјата на адвокатурата во Република Македонија.....	18
3.2 Уставна и законска рамка на адвокатурата во Република Македонија	26
3.3 Услови за вршење на адвокатската дејност во Република Македонија.....	31
3.4 Начела на адвокатската професија во Република Македонија.....	32
3.5 Права и должности на адвокатите во Република Македонија.....	38
3.6 Престанок и мирување на правото на вршење на адвокатска дејност.....	41
3.7 Професионална етика на адвокатите.....	42
3.8 Меѓународна активност на Адвокатската комора на Република Македонија.....	46
3.9 Адвокатски приправници и стручни соработници.....	49
Глава 4 Адвокатурата во земјите од поранешна СФРЈ.....	50
4.1 Адвокатурата во Република Хрватска.....	50
4.2 Адвокатурата во Босна и Херцеговина.....	54
4.3 Адвокатурата во Република Српска.....	57
4.4 Адвокатурата во Република Србија.....	58
4.5 Адвокатурата во Република Словенија.....	64
Глава 5: Историја на адвокатурата во светот.....	68
5.2 Контраст помеѓу континенталното и обичајното право.....	71
Заклучок.....	74

ВОВЕД

Адвокатурата е професија која е неопходна за правилно функционирање на правните системи во светот. Таа е витална во заштитата на правата и интересите на граѓаните во едно демократско општество. Адвокат е лице кое врши адвокатска дејност професионално. Во таа дејност влегува практичната употреба на апстрактните легални теории, знаења за да реши специфични индивидуални проблеми, или да ги заштити интересите на тие што го најмиле да изврши специфични правни услуги. Улогата на адвокатот варира во зависност од правните системи на државите.

Правната професија има свое потекло во Рим и во античка Грција. Во античка Грција најраните индивидуи кои би можеле да се наречат адвокати најверојатно биле ораторите во Атина. Тогаш ораторите биле соочени со сериозни структурни пречки. Во тогашниот правен систем постоело правило дека секој требало индивидуално да се изјасни за својот случај, а не да бара помош од страна на друго лице застапник. Ова правило било заобиколено со зголемената тенденција да поединци бараат “пријател” за помош. Друго посериозна пречка што постоела било правилото дека атинските оратори не смееле да бараат надоместок за застапување на интересите на друго лице. Иако постоел овој закон би широко игнориран во самата пракса, но поради неговото постоење ораторите не можеле да се претстават како правни професионалци и експерти.

Во Римското царство, римските застапници станале првите адвокати кои отворено можеле да ја практикуваат својата професија и да добиваат надоместок за истата. Самиот надоместок бил ограничен и оваа сума не претставувала многу со што постоело мислење дека во оваа професија немало заработка. Бидејќи римските застапници и судиите пред кои дејствувале не биле правно обучени, се развила класа правни специјалисти кои биле учени во законите и биле познати како *jurisconsults*. Тие била богати аматери кои го практикувале правото како интелектуално хоби. Адвокатите и обичните граѓани често пати се консултирале со нив и ги барале нивните правни мислења.

На нашите простори адвокатурата датира уште од античко време. Зборот адвокатура потекнува од латинскиот збор адвокатус кој што значи: некој кој е повикан за помош, правник кој и помага на странката која води парница.

Називот адвокат и адвокатура сеуште се употребува во државите на поранешна Југославија, освен во Хрватска и Словенија каде во употреба е зборот *odvjetnik*. Зборот

odvjetnik има потекло од старите говори како на пример : odvjetnik во Хрватска и odvetnik во Словенија.

Термините што ја означуваат адвокатурата се различни во различни држави, но самата суштина , значење па и содржина на адвокатската професија останале исти низ вековите.

Дејноста на адвокатите е обемна и се состои од голем број на различни активности и дејности што ги вршат адвокатите со цел да си ја исполнат својата обврска кон своите странки. Како примарна активност може да се смета давањето на правен совет. Давањето на правен совет е професионално или формално мислење во врска со суштината или постапката на законот во врска со одредена фактичка состојба. Давањето на правни совети не е едноставен процес и може да вклучува ред на други активности што му претходат како што се анализирање на низа на факти, проценување на одредена фактичка состојба и други и според нив да се советува странка за преземање на одреден вид на дејствување врз основа на важечки закон. Правните совети адвокатот може да ги дава во замена на надоместок, или про боно без да добие никаква компензација.

Друг вид на дејност што ја вршат адвокатите е правната помош. Таа е обезбедување на помош на лица кои неможат да си дозволат правно застапување и пристап до судскиот систем. Со правната помош се обезбедува пристап до правдата и нејзино извршување преку обезбедување еднаквост на сите пред законот со извршување на правото на бранител и правото на правично судење за сите.

Адвокатурата во Македонија историски ги следи општествените и историските случувања на балканските простори од античко време до денес. Во периодот на Светските Војни територијата на Република Македонија била поделена и окупирана од страна на Кралствата на Југославија, Бугарија и Грција. Делот од Македонија под кралството Југославија бил наречен Вардарска Бановина.

Темелите на македонската држава биле поставени во 1944 година во манастирот св. Прохор Пчински каде било одржано заседанието на Антифашистчкото Собрание на Народното Ослободување на Македонија-АСНОМ. Адвокатот Петре Пирузе кој бил претставник на Поверенството на судство при Президиумот на АСНОМ на 7 декември во 1944 година донесол Решение со кое се регулира времениот статус на Скопската адвокатска комора поставувајќи го Коста Тасевски за делегат при Скопскиот адвокатски совет.

Прв претседател на Скопската адвокатска комора бил адвокатот Ѓорѓи Хаџи Манев од Велес, а секретар адвокат Александар Стрезоски од Скопје, кои биле избрани на 28 јануари 1951 година на Основачкото Собрание на адвокатската комора во Скопје.

Правата на адвокатите и Адвокатската комора како организација се спомнуваат во Уставот од 1946 година на Југословенската федерација. Потоа биле донесени уставни измени на статусот на адвокатурата како посебна правосудна институција во Уставот од 1963 година и 1974 година на СФРЈ, како и во Уставот на СРМ од 1963 и 1974 година.

Уставот на самостојната Македонска држава бил донесен на 17 ноември 1991 година. Според чл. 53 од Уставот адвокатурата се дефинира како- самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош во согласност со закон.

Законот за адвокатура бил донесен на седница на Собранието на Република Македонија на 15 јули 2002 година.

Адвокатската комора на Македонија е примена како членка набљудувач при ССВЕ- Советот на адвокатски комори и правни друштва при Европската Унија на пленарна седница која била одржана на 31 декември 2004 година во Салцбург.

Исто така нашата коморе е полноправен член на Асоцијацијата на адвокатски комори од државите од Црноморскиот регион.

Адвокатската комора на Македонија е полноправен член и на UIA - Интернационална Унија на адвокати од 1995 година.

Адвокатите и адвокатската комора на Република Македонија се витален дел од општествениот живот на нашата земја и во нејзината демократија, како и за правилното функционирање на правниот систем и поредок особено во заштитата на човековите права и слободи , како и во соработката со адвокатурите од другите земји.

Адвокатурата како професија со себе си носи определени начела кои адвокатите треба да ги почитуваат и да се управуваат во вршењето на професијата. Нивно прекршување може да резултира со дисциплинска или кривична санкција. Начела на адвокатурата се следните:

Независност-Адвокатот е независен. Тој застапува независно во согласност со своите уверувања кои се засновани врз позитивното право, правната наука и пракса како и меѓународните правни стандарди, Статутот и Кодексот. Адвокатската независност има 3 составни елементи и тоа: независност од надворешни влијаниа, независност од клиентот и професионална самостојност и независност од сопствените интереси.

Самостојност-Адвокатот ја врши својата дејност самостојно и сите дејствија што ги презема како и одлуките што ги носи ги донесува самостојно во границите пропишани со законот, Кодексот и Статутот.

Стручност-Адвокатот со цел да го задржи нивото на својата стручност тој е должен постојано да го обновува своето правно знаење и да ги подобрува своите адвокатски способности. Континуираното правно образование што адвокатите го добиваат и по завршувањето на формалниот образовен процес е од суштинска важност. Тоа е задолжително во согласност со правилата на голем број на национални адвокатски комори како што е и со случајот и со нашата комора. Преку континуираното правно образование се обезбедува дека адвокатите се запознати со сите законски и процесни измени и знаат етички да се однесуваат, во согласност со кодексот на однесување. Тоа им ги дава неопходните вештини и практични искуства, потребни за нудење ефективна правна помош и застапување на странките.

Совесност- совесноста на адвокатот се состои во грижливо, благовремено застапување. Тој е должен, без одложување да укаже на сите повреди на правото и на други прекршувања на законите кои се на штета на странката.

Почитување-Адвокатот е потребно да го извести клиентот отворено и искрено за правната ситуација во која се наоѓа, оценките за успех како и извршувањето и неизвршувањето на своите обврски во своето работење. Тој смее да ги користи само дозволените и чесните права.

Доверливост- Со начелото на доверливост на комуникацијата помеѓу адвокатот и странката се обезбедува искрена и целосна комуникација меѓу адвокатите и нивните странки, се обезбедува довербата карактеристична за тој однос и му помага на адвокатот да обезбеди ефективна правна помош со што ќе ги добие сите потребни релевантни информации. Во европските држави што го негуваат континенталното право, адвокатската обврска за доверливост се нарекува професионална тајна.

Достојност-Во вршењето на својата работа и приватниот живот, адвокатот треба да го чува сопствениот углед и угледот на својата професија.

Нespoивост-Суштината на ова начело е во nespoивоста за истовремено занимавање на адвокатот со било која друга дејност од областа на науката, книжевноста, уметноста, публицистиката, правното образование, посредувањето, хуманитарна работа, преведувањето или спортот. Адвокатот не смее да прифаќа работи и звања кои би го довеле во подредена ситуација, кои би го нарушиле значењето и угледот на

адвокатурата или неговата работа да се условува со таков вид на обврски или погодности кои би ја загрозиле неговата индивидуалност и самостојност.

Одговорност- Во текот на вршењето на својата дејност, застапување пред судски, државни и други институции , адвокатот е одговорен за советите кои ги дава или пропушта да ги даде, како и кои мерки ги превзел или пропуштил да ги превземе.

Одмерност – Адвокатот не смее да ги нуди своите професионални услуги, ниту да ги стекнува клиентите преку реклама, преку нелојална конкуренција, на нечесен начин или на друг недозволен начин.

Во склопот на поранешна СФРЈ влегувале земјите: Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Србија и Црна гора.

Република Хрватска, односно адвокатурата во Република Хрватска има потекло од средниот век. Нивната адвокатска комора и правна наука за независна адвокатура се засноваат врз Закон за адвокати кој бил донесен во 1868 година и стапил во сила во 1869 година.

Во континентална Хрватска адвокатурата е призната со законот за адвокатите од 1929 година, кога биле основани 8 автономни адвокатски комори од кои една била хрватска адвокатска комора.

Денес во Хрватска адвокатурата се регулира со последно донесениот Закон за адвокатура од 2011 година. Според него адвокатурата е независна професија која се грижи за давање на правна помош на физички и правни лица во остварување и заштита на нивните права и правни интереси. Адвокатите можат да вршат секакви облици на правна помош а особена да даваат правни совети, да составуваат исправи, поднесоци и други како и да ги застапуваат странките. Адвокатите во Хрватска се должни да прижаат правна помош на совесен начин во согласност со Уставот на Република Хрватска, законите, Статутите и други општи акти на комората и Кодексот. Тие имаат право и должност да пружаат самостојно да преземаат акции во границите на законот за да пружаат правна помош на нивните странки.

Адвокатурата во Босна и Херцеговина има долга традиција. Кај нив првиот пишан закон за адвокатура бил донесен во 1883 година од страна на Австро-Унгарија. Денес тој датум го означува почетокот на независна и самостојна адвокатура во Босна и Херцеговина. Во текот на историјата на Босна и Херцеговина биле донесени повеќе закони за адвокатура и тоа во 1909 година, во 1929 година, 1946 година, 1975 година.

Денес адвокатурата во Босна и Херцеговина не е востановена на државно ниво. Таа е организирана на ниво на ентитети. Според нивниот закон, адвокатурата е

независна, професионална служба која се организира и функционира согласно со законот. Таа како професионална дејност ја вршат адвокати како поединци или здружени во адвокатски друштва.

Во Србија современата адвокатура е востановена со законот за правозастапници донесен на предлог на Владата на Илија Гарашин на 28 февруари 1862 година за време на владеењето на Кнез Михаил Обренович. Со донесувањето на овој закон правната помош била доверена само на образовани правници со положен правосуден испит од постоечките граѓански и кривични закони.

Во 1929 година со тогашниот закон за адвокатура се воведува современ коморски ситем на организација и попрецизно се дефинираат темелните принципи на адвокатурата: самостојност, независност и саморегулираност.

Во Република Словенија адвокатурата е дел од судството и е самостојна и независна јавна служба која е регулирана со закон (чл. 137 од Уставот на Република Словенија). Таа е чесна професија која потекнува од антички времиња. Организираната адвокатура во Словенија постои веќе 140 години.

Правниот основ за работа на словенските адвокати се наоѓа во нивниот Устав како и во Законот за адвокатура, КОдексот на професионална етика и бројни статути на Адвокатската комора, како и ред други меѓународни документи, правосилни акти, директиви на ЕУ, етички кодекс на професионални адвокати и др.

Глава 1: Теолошко определување на поимот адвокат и адвокатура

Под поимот адвокат се подразбира лице кое врши дејност што се означува со терминот адвокатура и претставува јавна служба која се состои во давање на правна помош, давање на правни совети како и застапување на странките пред самите судови и други државни органи. Адвокат е лице кое има соодветна правна едукација и исполнува определени законски услови кои се потребни за вршење на самата професија. Зборовите адвокат и адвокатура имаа корени во латинскиот збор *advocatus* што значи повикан за помош.

Адвокатот е лице кое врши еден вид на јавна служба. Со цел да си ја врши својата дејност секој адвокат работи од својата адвокатска канцеларија. Тука адвокатот ги прима странките, води разговори со нив, внимателно ги слуша и им дава правни совети кои се во вредност за интересите на странките. Освен својата канцеларија, адвокатот ја врши дејноста во судот како застапник на странките, како и пред други државни органи, институции како и правни и физички лица во и надвор од државата. Адвокатската канцеларија е место на кое адвокатот води евиденција на сите свои предмети, тековни и завршени, води своја архива како и поседува различна правна литература од различни правни гранки.

Самата професија на адвокатите бара неговото работно време да не биде фиксно определено туку да постои определена флексибилност која е потреба за прилагодување на потребите на странките и потенцијалните странки.

Адвокатурата е професија која е неопходна за правилно вршење на судските системи во државата. Со вршењето на адвокатската дејност адвокатите имаат улога во самата заштита на правата и слободите на граѓаните како и нивните интереси. Адвокатите и адвокатурата се продолжена рака на правниот субјект при остварување, но и заштитата на неговите слободи и права како и неговите правни интереси пред судовите и други државни органи и институции.

Називот адвоката и адвокатура сеуште се употребува во државите на поранешна Југославија, освен во Хрватска и Словенија каде е во употреба зборот *odvjetnik* кој има потекло од нивните стари говори, и тоа *odvjetnik* во Хрватска и *odvetnik* во Словенија.

Термините што ја означуваат адвокатурата се различни за различни земји, но самата суштина, значење па содржина на адвокатската професија останале исти низ

вековите па така како главна цел била и ќе биде заштитата на правата и интересите на човекот било индивидуално или во група.

Адвокатурата влече корени од времето на Римската држава. Должноста на адвокатите како и нивното овластување било различно од денес, каде адвокатите се третираше како помошници на странките во судските спорови. Адвокатите низ историјата давале правни совети за секој кој им се обраќал, го толкувале правото и застапувале странки кои од било кои причини не можеле сами да си ги заштитат своите права и интереси. Адвокатите биле најголеми иницијатори за измени и дополнување во правните системи бидејќи во нивната пракса тие се среќавале со правни проблеми од секаков вид врз кои било потребно да се применат различни правни одредби и тоа им дало увид во самите правни процеси и можност да утврдат постоење на некакви недостатоци, противречности и сл.

Различните законодавства сами си ги определуваат условите за да се стане адвокат. Според тоа терминот адвокат може да се разликува од место до место. Во некои правни системи постојат 2 типови на адвокати и тоа баристи и солицитори, а некои пак ги интегрираат двата типа во еден. Баристер е адвокат кој специјализира во презентирање пред високи судови. Солицитор е адвокат кој е стручен во подготовка на случаи и во давање на правни совети на правни субјекти и застапување на странки во основните судови. Двата видови на адвокати сепак се стручно подготвени, што значи имаат правно образование, потребна пракса. Но во системите каде постои ваков двоен тип на адвокати само баристерите се признати како членови во нивната адвокатска комора.

Во Австралија на пример зборот адвокат може да се користи за назначување на двете : баристар и солициитор.

Во голем број на земји постои традиција да големиот број на правни задачи им се доделува на различни граѓански нотари, службеници или стручни соработници. Овие земји немаат адвокати во вистинска смисла на зборот, односно тој термин го користат за да го генерализираат лицето кое дава правна помош. Кај нив правната професија се состои од голем број на различни лица со стручно правно образование кој се познати како јуристи, некои кои и се лиценцирани да вршат застапување пред судовите. Попрецизна генерализација која би ги опфатила сите земји со повеќе правни професии е потешка бидејќи секоја земја си има свој посебен метод за делење на правна работа меѓу сите нејзини видови на правни професионалци.

На пример во Англија постои т.н. двоен систем каде адвокатите се поделени баристи и солицитори. Во некои други граѓански општества пак настанува поделба помеѓу адвокатите и прокуристи.

Голем број на земји каде постоеле вакви 2 типа на правна професија ги интегрирале истите во единечен вид на професија наречена адвокатура.

Како голем дел од работата на адвокатите е застапување на своите странки пред судовите. Во Англија ваквото застапување е поделено. Баристите се специјализирани во застапување на странките пред апелационите судови, а солициторите ги застапуваат странките пред основните судови. Во САД постојат адвокати кои специјализираат во застапување на странки расправање за нивните интереси пред судовите.

Адвокатите во својата работа првенствено писмено го известуваат судот за околностите на случајот пред усно да се расправа. Тие вршат истражување за дознавање на релевантните факти и создаваат поднесоци и разни правни документи кои им помагаат во расправањето пред судовите.

Во Англија расправањето и прибирањето на податоци и факти е поделено, така самото истражување го вршат солициторите и за тоа го известуваат баристот најчесто во писмена форма за тој потоа да врши усно застапување на интересите на странките пред судовите.

Во Шпанија прокуристот само ги потпишува и презентира документите до судовите, а адвокатот е оној кој ги подготвува документите и го расправа случајот.

Во некои земји како Јапонија постојат т.н. писари или службеници кои потполнуваат некакви судски документи и можат да спремаат основен вид на поднесоци во име на граѓанинот кој што не може да си дозволи адвокат и да им даваат правен совет за сами да си штитат своите интереси пред судовите.

1.2 Теоретско определување на професионалната дејност на адвокатите

Професионалната адвокатска дејност се состои од голем број на различни активности што адвокатите ги вршат со цел да си ја исполнат својата обврска кон своите странки. Како примарна активност би можело да се смета давањето на правен совет.

Правен совет е давање на професионално или формално мислење во врска со суштината или постапката на законот во врска со одредена фактичка состојба. Давањето на правни совет често пати вклучува анализирање на низа на факти и врз основа на тоа, советување на лице за преземање на конкретен тек на дејствување врз основа на важечки закон. Правните совети адвокатот може да ги дава во замена на финансиска или друга материјална компензација, или да ги дава без да добие никаква компензација. Правните совети што ги дава адвокатот а не добива никаква награда се нарекуваат про боно (во јавно добро) или едноставно про боно.

Во некои земји правните совети ги дава исклучиво лице кое поседува определена лиценца. Исто така правните совети претставуваат професионална обврска која ја имаат лица кои се законски одговорни за давање на совети.

Денес со постоењето на интернетот, им се обезбедува можност на поединци да спроведат или да подготват сами свои правни истражувања или правни документи.

Правниот совет се разликува од правните информации. Првните информации можат да се пренесат преку знак, предупредување од полицаец и сл.

Печатените правни информации како што се упатства и прирачници генерално не се сметаат како правен совет. Според тоа упатствата за тоа како да се исполнат судски барања за доставување на обрасци и други документи не претставуваат правни совети. Така лице кое не е адвокат може да продава правни форми, да дава општи упатства за пополнување на обрасци и да обезбеди услуги за пишување за внесување на информации во формулари, доколку не е даден правен совет.

Основните упатства за тоа како да се пополни правна форма, каде да се внесат информациите во формата и дефинирањето на законските термини кои се користат во формуларите претставуваат обезбедување на правна информација. Наведување на лицето за тоа како да се опише информацијата во правен документ или форма, или да се советува лицето за тоа што тој или таа треба да го каже во судот, е обезбедување правен

совет. Примената на прани правила и принципи за конкретен збир на факти и советување за текот на однесувањето скоро секогаш се смета за правен совет.

Друг вид на дејност што ја вршат адвокатите е давањето на правна помош. Правна помош е обезбедување на помош на лица кои не можат да си дозволат правно застапување и пристап до судскиот систем. Со правната помош се обезбедува пристап до правдата и нејзино извршување преку обезбедување еднаквост на сите пред законот со извршување на правото на бранител и правото на правично судење.

Постојат разни модели за давање на правна помош на оние кои што неможат да си ја дозволат. Во нив спаѓаат правни клиници, адвокатски службеници како и исплата на адвокати за тие да дадат правна помош на оние кои неможат да си ја дозволат.

Правната помош има суштинско значење во исполнувањето на основните човекови права, како што е правото за еднаков пристап до правдата до сите, предвидено со Европската конвенција за човекови права во врска со случаите за кривичното право. Обезбедувањето на правна помош на странките од страна на владите за лицата кои немаат доволно финансиски средства бидат застапувани во судските постапки бесплатно или со пониска цена. Иако правната помош има за цел да создаде поголема еднаквост во правната пракса, таа честопати е ограничена во нејзиниот квалитет и нејзината достапност.

Правната помош ги има своите корени во движењата за право на застапник и правото за правично судење од 19от во континенталните Европски земји. Движењето “Poor man’s laws” ги ослободувал сиромашните од судски трошоци и трошоците за адвокати. Почетно се очекувало да солицисторите даваат правна помош про боно. Во раниот 20ти век многу Европски земји немале формален пристап кон правната помош, и оние кои што не можеле да си ја дозволат морале да се надеваат на добродушноста на адвокатите.

Во 20тиот век правната помош се прогресивно се развива и е подржана од членови на правната професија кои чувствуваат дека грижата за сиромашните е нивна одговорност. Правната помош е водена од оние кои можат да ја понудат за оние кои не можат да си ја дозволат.

Глава 3: Адвокатурата во Република Македонија

3.1 Историја на адвокатурата во Република Македонија

По завршувањето на Првата светска војна територијата на Република Македонија била распарчена помеѓу кралствата на Југославија, Грција и Бугарија. Македонскиот народ останува непризнат иако дал огромни жртви во ослободувањето од Отоманското царство.

Територијата на Република Македонија во рамките на Кралството Југославија била наречена Вардарска Бановина, а македонскиот народ бил непризнат.

На 20 септември во Белград била одржана првата конференција на адвокатите во Југославија и со неа бил основан Акционен одбор кој како главна цел имал да го основа Сојузот на адвокати на Југославија. На 30 и на 31 октомври во 1927 година во Белград била одржана Конференција на Акциониот одбор со која била донесена Резолуција со која сите учесници се обврзале да на своите комори или здруженија да им предложат основање на Сојузот на адвокатите. Со залагањето на овој одбор на 28 Ноември 1928 година бил донесен Законот за адвокатите но поради воведувањето на Шестојануарската диктатура тој не почнал да се применува.

Југословенските адвокати учествувале во основањето на Меѓународната унија на адвокатите во 1929 година.

На 17 март 1929 година бил донесен нов закон за адвокатура и тогаш дошло до формирање на адвокатски комори во целата земја. Адвокатски комори биле формирани во градовите: Белград, Нови Сад, Подгорица, Сараево, Скопје, Сплит и Загреб. Пратениците на овие адвокатски комори одржале собрание во Белград на 27 април 1930 година и на тоа собрание тие решиле да основаат Сојуз на адвокатски комори, го усвоиле Деловникот и го избрале првиот претседател на Сојузот: адвокат од Белград Обрад Благоевќ. Последно Собрание на Сојузот било одржано на 12 Мај 1940 година пред војната.

Во текот на Втората светска војна македонскиот народ се борел на страната на антифашистичката коалиција. Македонија во овој период се наоѓа под окупација на Царството Бугарија која е во сојуз со фашистичка Германија и Италија.

Адвокатите и адвокатски приправници за време на војната херојски загинале за оживотверување на идејата за македонската држава. Еден од нив бил Васил Антевски Дрен.

Васил Антевски Дрен бил емигрант кој на 11 годишна возраст ја напуштил Македонија и преку Солун заминал за Франција. Тој бил запишан на колеџот Клод Бернард во Вилфранш арондисман на Рона. Потоа тој поднесол молба за упис до Деканатот на правниот факултет во Белград. Дрен го завршил факултетот во Белград и Министерството за правда во Белград го упатила на работа како приправник во Првостепениот суд во Куманово. Тој го положил судско-адвокатскиот испит во 1931 година воедно работејќи како судски приправник во првостепениот суд во Велес. Тогашната српска власт го осудила на робија која ја издржувал во Сремска Митровица во 1937 година.

Понатаму во текот на неговиот живот Васил Антевски бил запишан во Адвокатската комора на Скопје. Таму тој бил запишан под бугарско име Василие Стевановиќ. Тој отворил адвокатска канцеларија на која истакнал Васил Стевановиќ-адвокат поради тоа му била ставена замерка од страна на воено полициските органи како и адвокатска комора како потврда за неговите т.н. сепаратистички стремежи. Во април 1940 година на Васил му бил даден рок за да ја симне адвокатската фирма и да даде објаснување за мотивите за истакнување на фирма под друго име. Тој бил во првте борци на Скопскиот партизански одред и бил уапсен од страна на фашистичката бугарска полиција и затворен во Велешкиот затвор. Васил бил осуден на смртна казна на 9 мај 1942 година од страна на Воено-полевиот суд на Скопската воена област и езекутиран на 11 август 1942 година.

Во 1942 година во Македонија важел бугарскиот Закон за адвокатите. Во Скопје адвокатската комора работела на чело со адвокатски совет. Тој совет бил составен од следните членови:

- Григори Анастасов- претседател
- Методиј Кајдамов-потпретседател
- Георги Хаџи Манев- секретар
- Благој Поп Панков- член благајник
- Никола Павлов-член
- Стефан Стефанов-член
- Васил Топалов- член
- Светослав Андрејчин-член

Во манастирот св. Прохор Пчински на 2 август 1944 година било одржано заседание на Антифашистичкото Собрание на Народното Ослободување на Македонија-АСНОМ каде била создадена македонска држава. На ова заседание биле присутни народни претставници како и делегати на американската и англиската воена мисија при Главниот Штаб на НОВ и ПОМ. Народни претставници на Првото заседание на АСНОМ биле :

- Петар Стојанов Манговски- адвокат од Битола
- Петре Пирузе- адвокат од Охрид
- Благое Хаџи Панзов- адвокат од Велес
- Благое Левков- адвокат од Велес
- Кирил Глигоров- адвокат од Штип
- Никола Иванов Вражалски-кандидат адвокат од Кочани
- Асен Симидчиев- кандидат адвокат од Скопје

На самото заседание бил формиран Президиум кој го членувале:

- Методија Андонов Ченто- претседател (трговец од Прилеп)
- Панко Брашнарков- (учител од Велес)
- Емануел Чучков- (директор на гимназијата во Штип)
- Љупчо Арсов- потпретседател(банкарски чиновник од Штип)
- Д-р Владимир Полежиновски-потпретседател(правник од Кичево)
- И 17 други членови

Адвокатурата во Федерална Народна Република Југославија (ФНР) и во Федерална Македонија имала свој развој заедно со адвокатските комори во Републиките.

На 17 Ноември 1944 година бил поставен делегат на сите адвокатски комори од страна на Националниот Комитет на ослободување на Југославија. Со поставувањето на делегати во сите адвокатски комори, сите запишани адвокати биле ставени на располагање. Уписот во именикот на адвокатите го вршел делегатот кој бил поставен од страна на министерот за правосудство на федералната единица. Ова претставува еден вид на организација на адвокатурата во општествениот поредок како институција и таа почнува да работи со судовите и обвинителствата како дел од нашиот правосуден систем.

Во 1944 година на 7 декември Президиумот на АСНОМ на заседание донесол Решение со број 14/44 со кое по бившите закони на Југославија и Бугарија, работењето на Адвокатските комори и Адвокатските совети , ќе продолжи со работа во склад со интересите и начелата на редот и на народно-ослободителното движење, а особено со

искуството на новото народно судство. Со тоа решени бил поставен делегат на Скопскиот адвокатски совет со надлежност на целата територија на Федерална Македонија. Тој имал должност да ги собери сите списи на Адвокатскиот совет и на Адвокатската комора, како и целосната документација и инвентар.

Со третото заседание на АСНОМ кое било одржано од 14 до 16 април 1945 година била избрана првата македонска влада. Во нејзиниот состав биле претставници на македонскиот народ и на други националности. Со самото формирање на владата Президиумот, односно неговите поверенства се трансформираат во министерства. Со Законот за народната влада биле формирани ресорни органи за :финансии, внатрешни работи, правосудство, индустрија и рударство, просвета, социјални грижи и здравство.

Во 1946 година бил донесен првиот уставно-правен акт во Уставот на ФНРЈ. Тука адвокатурата се утврдила како посебна правосудна институција во поширок смисол.

Првиот закон за адвокатурата бил донесен на заедничка седница одржана од Сојузниот Собор и Соборот на народите на Народното собрание на Федеративна Народна Република Југославија на 12 Декември 1946 година, а истиот стапил во сила на 26 декември истата година. Овој закон содржел 78 членови кои биле распоредени во 9 делови, односно глави. Со овој закон адвокатурата била посредно дефинирана со нејзините задачи кои според него биле: пружање на правна помош во границите на законот на установите, претпријатијата, организациите, и поединците во остварување на нивните права и со законот заштитени интереси и на тој начин да се помага на државните органи во правилната примена на законот и зацврстување на правниот поредок во државата. Тука законот адвокатската комора ја определува како : организација на адвокатите на едно одредено подрачје, со својство на правно лице, а Владата на народните републики го одредува бројот на адвокатските комори, нивното подрачје и седиште. Адвокатската комора била под надзор на министерството за правосудство на народната република. Извршниот одбор на Комората поднесувало годишен извештај до министерството за правосудство за работата во изминатата година како и попис на довршените и недовршените дисциплински предмети, препис од записници на собранието на комората. Според законот адвокатската комора се состоела од следните органи и тоа: Собрани, Извршен одбор, Дисциплински суд и Дисциплински обвинител.

Министер за правда бил Благој Левков. Тој донесов Правилник за награда на адвокатите кој бил објавен во Службен весник на НРМ на 6 август 1947 година.

Како основоположници на македонската адвокатура во овој дел од историјата се сметале д-р Павел Шатов и Петре Пирузе-Мајски. Тие биле во политички судир со власта (тогашната комунистичка партија) и биле осудени на најстроги казни.

Во 1953 година со Уставниот закон за основите и измените на општественото и политичкото уредување на ФНРЈ биле направени уставни измени со кои адвокатурата добива карактер на самостојна општествена служба. Следниот закон за адвокатура бил донесен на Сојузниот собор од 1957 година од страна на Сојузното народно собрание. Овој закон бил објавен во Службен лист на ФНРЈ бр. 15 на 10 април истата година. Како закон овој бил многу обемен и содржел 141 член кои биле поделени на 8 глави. Адвокатурата според овој закон била дефинирана како јавна служба која обезбедува прижање на правна помош на граѓаните, установите и организациите заради остварување и заштита на нивните права и интереси засновани со закон. Тогаш адвокатурата се признава со статус на јавна служба- а како корисници на адвокатските служби биле граѓаните. Адвокатурата ја вршеле адвокати и тие биле самостојни во вршењето на својата професија. Покрај овој закон како дополнително уредување на адвокатската дејност постоел и Статутот на адвокатската комора. Со него се уредувало: организационата поставеност, делокругот на работа, општи акти и постапка за ниво донесување, други прашања во врска со адвокатурата. Статутот на адвокатската комора во Скопје бил донесен на 1 декември 1957 година, врз основа на чл. 83 и чл. 132 од Законот за адвокатура од страна на Собранието на адвокатската комора. Во првиот член на Статутот се утврдува дека Адвокатската комора на Народна Република Македонија е организација на адвокатите на подрачјето на Републиката со седиште на Комората во Скопје. Органи на Комората биле: Собрание, Совет, Управен одбор, Комисија за преглед на финансиско работење, Дисциплински суд и Дисциплински обвинител.

Во 1963 година Сојузниот Устав ја дефинира адвокатурата како самостојна општествена служба а адвокатите како независни носители на таквата служба.

Во републичкиот Устав во чл. 232 адвокатурата се определува како: Општествената заедница создава услови за укажување на правна помош преку адвокатурата како самостојна општествена служба, како и преку други видови на правна помош. Државните органи, установите и организациите пред кои се води постапката се должни на странките да им укажуваат помош во остварувањето на нивните права.

На 26 и 27 февруари во 1966 годи била одржана прва конференција на адвокатите во Југославија. На таа конференција бил разгледуван статусот на адвокатурата во новиот

уставен систем со подтеми за етиката во адвокатурата, процесната положба на адвокатите и друго.

Сојузното собрание на одржана седница во мај 1970 година го донесла Општиот закон за адвокатура и друга правна помош. Тој закон бил објавен во Службен весник на СФРЈ во април истата година, а во преодните и завршните одредби на тој закон било нагласена задолжителна обврска за донесување на републички закон за адвокатура најдоцна до 31 декември 1970 година.

Во согласност со Уставните амандмани од 1971 година дошло до значајна промена во организацијата на адвокатурата како општествена служба. Тука надлежноста за решавање на прашањата за адвокатурата како и виталните прашања од опсегот на општествено економска положба на адвокатите, од Федерацијата преминало врз републиките и покраините.

Со 9тата точка од амандманот 30 на Уставот на СФРЈ од декември 1971 година за прв пат била создадена уставна основа за донесување закон со кој би се решила проблематиката во врска со адвокатурата.

Понатаму на 14 февруари 1972 година во Собранието на СР Македонија бил донесе Републичкиот закон за адвокатура и други видови на правна помош и истиот бил објавен во Службен весник бр. 6/72 на СРМ на 29 февруари 1972 година. Законот во својата прва одредба содржел дека адвокатурата се утврдува поради обезбедување на стручна правна помош на граѓаните и организациите во нивните меѓусебни односи, како и заради обезбедување на еднаква заштита на правата на граѓаните и организациите, кога во постапките пред судовите или другите државни органи и организации се решава за нивните права и обврски, или за кривичната и друга одговорност. Самите општини и Републиката создавале услови за пружање на правна помош по пат на адвокатура и други видови. Понатаму во одредбите стои дека Републичкиот секретаријат за правосудство ја следел и проучувал работата на адвокатурата и другите видови на правна помош и во соработка со Адвокатската комора и собранијата на општините изготвувал предлози за унапредување на адвокатурата и другите служби за давање на правна помош. Секретаријатот имал право и обврска да барал извештаи и податоци од Адвокатската комора и службите за правна помош, за состојбата и укажувањето на правната помош. Адвокатурата е самостојна општествена служба. Таа се остварува со самостојно и независно вршење на адвокатските работи од страна на адвокатите во рамките на Уставот и законите. Адвокатите може да укажуваат правна помош самостојно како поединци или да се здружуваат во адвокатски заедници. На територијата на СР

Македонија адвокатите се организирале во Адвокатска комора. Таа имала својство на правно лице кое било определено со статутот на комората.

Во 1927 година била формирана Меѓународна унија на адвокати врз основа на иницијативата во Франција, Белгија и Луксенбург. Оваа иницијатива била обновена во 1925 година. Во 1927 година бил потпишан протоколот за создавање на Меѓународна унија на адвокати. Југославија била двапати домаќин на одржани конгреси за Унијата, ендаш во 1929 година во Дубровник и еднаш во 1977 година во Загреб.

На одржаниот конгрес од 1977 година бил избран претседател на унијата. Тој бил д-р Аурел Крстуловиќ од Загреб. Како претставник на конгресот од Македонија бил адвокатот Сотир Главинче.

Во 1979 бил одржан конгрес на Меѓународната унија на адвокати на кои присутни претставници од Македонија биле адвокатите Сотир Главинче, Бранко Јосифоски и Трпко Ристевски како и министерот за правосудство од Македонија д-р Горѓи Цаца.

Бил донесен изменет републички Закон за адвокатура и други видови на правна помош кој во првиот член гласел: Со овој закон се уредува правна помош на работните луѓе и граѓаните, организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници и други самоуправни организации и заедници, општествени заедници и граѓанско-правни лица во остварувањето и заштитата на нивните права и интереси во постапката пред судовите и другите државни органи, организации и заедници кои решаваат за нивните права или обврски или за кривична и друга одговорност. Во однос на организацијата во истиот закон се определува дека адвокатите на територијата на СР Македонија задолжително се организираат во основни адвокатски комори, како основен облик на самоуправно организирање на адвокатите и во Адвокатска комора на Македонија.

Во Белград на 14 и 15 ноември била одржана свечена прослава со која се одбележила 50 годишнина од основањето на Сојузот на републичките и покраинските адвокатски комори на Југославија и 30 годишнина од обновување на неговата работа во СФРЈ. Претставници од адвокатската комора на Македонија на оваа прослава биле:

- Бранко Јосифоски-претседател на Сојузот на адвокатски комори на Југославија
- М-р Кирил Божиновски од Скопје
- М-р Блаже Муратовски од Скопје
- Сотир Главинче од Битола

- Трајко Јовев од Скопје
- Илија Марков од Скопје
- Павле Петрушев од Скопје
- Иван Андонов од Штип
- Филота Христовски од Битола
- Воислав Војводиќ од Скопје
- Д-р Ѓорѓи Цаца- републички секретар за правосудство на СР Македонија

Адвокатската комора на Македонија имала свое гласило Билтен. Тоа првпат било Отпечатено во мај 1946 година, а излегло од печат во 1979 година. Адвокатската комора на Македонија на годишно собрание одржано во декември 1980 година одлучила да издава стручно списание од областа на адвокатура под име : Адвокатура. Ова списание се состоело од три дела. Првиот дел бил стручен дел, вториот се однесувал на судска и адвокатска пракса, а пак во третиот дел биле објавувани разни соопштенија, одлуки, библиографии и сл.Првиот број на списанието Адвокатура излегло во печат во јуни 1981 година, и било посветено на 36 години од основањето на Адвокатската комора на Македонија.

3.2 Уставна и законска рамка на адвокатурата во Република Македонија

Македонската држава станува суверена република и се одделува од Федеративна Југославија по пат на референдум кој бил одржан на 8 септември 1991 година. Истата година Собранието на Република Македонија на седница одржана на 17 ноември 1991 година го донесла Уставот на независна Република Македонија.

Уставот покрај другото, во глава втора -Основни слободи и права на човекот и граѓанинот, уставотворецот имајќи ја во предвид важноста на адвокатската професија поконкретно истата ја дефинира во чл. 53 како: Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Во периодот на осамостојување на Република Македонија се смениле повеќе претседатели на Адвокатската комора и тоа: Јордан Дескоски, адвокат од Скопје, а потоа Славко Петров, Милорад Мартиновски и Ненад Јаниќевиќ.

Во независната Република Македонија во 1992 година на Собранието на РМ на седница одржана на 16 декември 1992 година бил донесен првиот закон за адвокатура. Законот бил објавен во Службен весник на РМ бр. 80/92. Законот во општите одредби го уредува обезбедувањето на правна помош од страна на адвокатите на физички и правни лица во остварувањето и заштитата на нивните права и врз закон заснованите интереси во постапките пред судовите, другите органи и правни лица, како и организацијата на адвокатурата и условите за упис во именикот на адвокатите. Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши правни овластувања во согласност со закон. Таа се организира во Адвокатска Комора на Република Македонија со донесување на општи акти за работата на комората, со свој Именик на адвокати и Кодекс на адвокатска етика.

Во 1994 година Адвокатската комора на Република Македонија донесла одлука што ја нарушила независноста и индивидуалноста на адвокатите и се допуштало и толерирало надриписарството. Поради ова адвокатите на Република Македонија протестираше со штрајк на 6 април 1994 година. После тоа следел уште еден штрајк на 12 и 13 мај 1994 година.

Во Охрид во 1996 година бил одржан семинар на тема: Положбата на адвокатурата во правната држава. Адвокатската комора го организираше советувањето

во соработка со Правниот совет на Европа и Министерството за правда. На советувањето учествувале домашни и странски експерти.

Адвокатската комора на Република Македонија во 1998 година после одржано собрание го сменува начинот на раководење на начин што се отфрла претседателството и место него се воведува Управен одбор и претседател на управен одбор. Прв претседател на Управниот одбор бил Милорад Мартиновски од Скопје а потпретседатели биле Вулнет Прешова од Скопје и Васко Михајлов од Битола.

После 4 годишен труд конечно се успеало да се добие текст на Предлог-Законот за адвокатура, кој соодветствувал на местоположбата на адвокатурата во нашето демократско општество. Овој предлог влегов во собраниска процедура и за него се расправало во комисиите:

- Законодавна-правна комисија
- Комисија за внатрешна политика

Во извештајот на Законодавна правна комисија стоело дека на седницата одржана во февруари таа оценила дека имало потреба од донесување на закон за адвокатура од причини кои биле содржани во Предлогот, и оценила дека постоело уставен однос за негово донесување и начелата кои биле вклучени во Предлогот биле во согласност со Уставот и правниот систем.

Според тоа на седницата која била одржана на 5 февруари на Комисијата за внатрешна политика и одбрана се констатирало дека имало потреба од донесување на нов закон за адвокатура, поради целосно и усогласено нормативно уредување на адвокатурата и поради потребата на трајна правна регулатива за обезбедување на правна помош, која можела да се врши единствено од страна на адвокатурата. Извештаите на овие комисии биле доставени до тогашниот претседател на Собранието г-дин Стојан Андов.

Иако Предлогот ја поминал законски првата фаза од собраниската процедура понатаму се појавиле пречки и интервенции во законскиот текст. Предвидувањата на јавните овластувања ја разбрале правната јавност во Македонија, бидејќи тоа беше најголемо оружје против надриписарството во Република Македонија. Тука комората презела поголем број на мерки за со цел законот да биде донесен и побарала поддршка од Собранието на Република Македонија со доставени амандмани од пратениците. Постоело можност дека овој закон воопшто да не се донесе што предизвикало да се свика вонредно собрание на Адвокатската комора на кое била донесена одлука за прекин на

работата на адвокатите, адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници. Штрајкот започнал на 1 јули 2002 година. Управниот одбор тогаш одржал советување со адвокатите од целата земја и штрајкот бил почитуван од страна на 1300 адвокати.

Законот бил донесен на 15 јули 2002 година после одржана седница на Собранието на Република Македонија. Тој бил објавен во Службен весник на РМ под бр. 59/02.

Основен акт со кои е регулирана адвокатурата и нејзините вредност е Законот за адвокататура од 2002 година.

Според чл. 2 од законот:

- Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош, согласно со овој и друг закон.
- Адвокатите вршат јавни овластувања во согласност со овој и други закони.
- При остварувањето на адвокатската дејност, адвокатот се раководи исклучиво од интересите на странките кои ги заштитува на најдобар начин со законски средства.

Според чл. 3 од законот: правната помош се состои во давање на правни совети, застапување во водење на преговори и вршење на услуги од областа на деловен протокол, составување на исправи за правни дела, составување на договори за основање, партнерство, соработка и слични акти во врска со основањето или работењето на деловните субјекти, составување на поднесоци во судски и други постапки, застапување на странките пред судовите, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица, одбрана на осомничени и обвинети лица и вршење на други работи на правна помош.

Во Законот се утврдува и давањето на свечена изјава која ја дава адвокатот кој се запишува во Именикот на адвокати. Таа гласи: Изјавувам дека должноста адвокат ќе ја вршам совесно, ќе се придржувам на Уставот, законите, Статутот на Комората, Кодексот на адвокатската етика и дека со сите свои постапки ќе внимавам на угледот на адвокатурата како јавна служба.

Како еден од позначајните моменти во развојот на адвокатурата во Македонија беше соработката на адвокатите со поранешниот претседател на Македонија г-дин Борис Трајковски. Во периодот додека беше претседател г-нот Борис Трајковски дал целосно поддршка за отворање на адвокатски канцеларии чиа главна задача би била давање на

бесплатна правна помош. Носител на овој проект: Бесплатна правна помош, правна култура и социјализација била Адвокатската комора на Република Македонија. Со овој проект биле отворени повеќе адвокатски канцеларии во државата и тоа во градовите: Битола, Куманово, Гостивар. Со цел за да се реализира овој проект адвокатската комора активно соработувала со невладиниот сектор за да се помогне во процесот на зајакнување на граѓанската иницијатива. Според тоа дошло до отворање на адвокатски канцеларии и во градовите: Делчево, Штип и Охрид. Адвокатските канцеларии кои биле отворени со овој проект се занимавале со предмети од областа на граѓани со социјални случаи, хедикепирани лица, самохрани лица и сл. Адвокатската комора во 2003 година била избрана помеѓу шесте хумани личности и институции во државата со Одлука на здружението на хуманитарни работници.

На 48-то годишно Собрание на Адвокатската комора на Република Македонија одржано во Охрид во 2003 година за прв пат биле поделени лиценци и легитимации на членовите на комората. Тие ги содржеле основните податоци на адвокатот и имале втиснат сув жиг. Легитимациите биле со нов дизајн во кожен повез, со амблемот и логото на комората изработено во метал и 24-каратна позлата.

Во 2004 година делегација на адвокатската комора одржала средба со тогашниот претседател на владата г-дин Бранко Црвенковски. Оваа средба се однесувала на проектот : Бесплатна правна помош, правна култура и социјализација каде претседателот на владата дал поддршка за соработка со цел проектот да биде во интерес на заштита на правата на граѓаните и на тој начин да им се помогни на овие категории на лица. Исто така на оваа средба г-динот Бранко Црвенковски бил запознаен со ставот на Адвокатската комора за инкриминацијата на кривичното дело надриписарство во предлогот на кривичниот законик. Став на коморат бил дека за надриписарство да се казнат сите лица кои даваат правна помош за надоместок а не се адвокати. Исто така се пренесол ставот за тоа кој се може да биде полномошник во постапките на судовите. Ставот на Адвокатската Комора со цел да се заштите основното право на граѓаните за компетентни и стручни застапници пред судовите, е дека полномошник во постапка може да биде само адвокат, дипломиран правник со положен правосуден испит, вработен во правно лице, сродници по права линија, брат и сестра. Исто така била потенцирана потребата да се воведат систем на јавни овластувања што адвокатите во вршењето на својата професија е неопходно да ги поседуваат, со цел попрофесионално вршење на заштита на правата и интересите на странките.

Адвокатската функција се состои од давање на правна помош на граѓаните и на другите субјекти во правото во остварување на нивните права и интереси ко се засноваат во законот. Оваа дејност или функција ја остваруваат адвокати ко можат да дејствуваат самостојно како поединци или здружени во таканаречени адвокатски друштва. Овластувањето да ја вршат својата дејност адвокатите го добиваат со закон. Според тоа тие имаат овластување да ги вршат сите правни работи во кои спаѓаат давање на правни совети, составување на поднесоци, застапување пред судови или други органи и институции, правна одбрана на странките во судски спорови и сл. Функцијата на адвокатот е самостојна и независна професија која претставува единствена јавна служба во сферата на човековите права и слободи. Адвокатурата е важен сегмент на функционирањето на судскиот систем во една држава.

3.3 Услови за вршење на адвокатската дејност во Република Македонија

Според Законот за адвокатура адвокатската дејност ја вршат исклучиво адвокати, како поединци или здружени во адвокатски друштва. Правото за вршење на адвокатската дејност се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија(чл.10 ст.1).За едно лице да стане адвокат треба да ги исполнува следните стручно-технички услови:

1. Да е државјанин на Р.М.
2. Да е деловно способен
3. Да има добиено универзитетска диплома за дипломиран правник во Р.М. кој има 300 кредити на правни студии според Европски кредит трансфер систем (ЕКТС) или нострифицирана диплома од правен факултет во странство
4. Најмалку една година од дипломирањето да работел на стручно оспособување во адвокатска канцеларија или на правосудни работи во правосудни институции
5. Активно да го зборува македонскиот јазик
6. Да има положено правосуден испит
7. Да не е правосилно осуден на казна, забрана за вршење на дејност или професија
8. Да не е во работен однос

Кандидатот за адвокат пред да биде запишан во Именикот на адвокатите потребно е да даде свечена изјава која гласи : Се колнам дека должноста адвокат ќе ја вршам совесно, а после самиот упис Адвокатската комора му издава лиценца за работа.

Адвокатот може да ја извршува својата дејност поединечно, или да вработува други лица адвокати, стручни соработници, адвокатски приправници и работници за вршење на административни и помошни работи на начин и услови предвидени во закон.

3.4 Начела на адвокатската професија во Република Македонија

Начелата кој во себе ги носи адвокатската дејност претставуваат правила по кои треба да се управуваат адвокатите во вршењето на својата работа. Прекршување или непочитување на адвокатските начела може да резултира со дисциплинска санкција или во зависност од тежината на повредата кривична санкција. Начелата на адвокатската дејност се следните:

-Независност

Адвокатот е независен. Тој застапува независно во согласност со своите уверувања кои се засновани врз позитивното право, правната наука и пракса како и меѓународните правни стандарди, Статут и Кодекс.

Независноста на адвокатите е експлицитно предвидена со Законот за адвокатура. Членот 7 од Законот за адвокатура го вели следново : -Адвокатот поединец ја извршува адвокатската дејност поединечно-. Во согласност со правилото 13 од Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија, секој адвокат е: должен да го спречи секое несоодветно постапување со него/неа и со клиентот од страна на претставниците на судовите или другите институции.

Адвокатот се смета дека е независен доколку е во можност на прво место да ги стави интересите на својот клиент и да постапува без никакви мешања во меѓусебниот однос помеѓу себеси и клиентот, вклучувајќи и какви било надворешни притисоци и без разлика на своите интереси. Имајќи го ова на ум, адвокатската независност има три составни елементи и тоа:

- Независност од надворешни влијанија
- Независност од клиентот и професионална самостојност
- Независност од сопствените интереси на адвокатот

Без разлика на универзалноста на начелото за независност на адвокатите, од суштинска важност е да се знае дека содржината и значењето на самиот термин многу се разликуваат од зависност од правната традиција и секое разбирање на налелото и неговата поврзаност со етичките должности и обврски на адвокатот зависи од системот на вредности што се врзува со адвокатурата во рамките на одреден правен систем.

-Самостојност

Адвокатот својата работа ја врши самостојно. Тоа значи дека сите дејствија што ги презема како и одлуките кои ги носи за прифаќањето, начинот и престанокот на застапувањето, адвокатот ги донесува самостојно во границите пропишани со законот, Кодексот. Тука спаѓаат дејствиата и одлуките за :

- За организација на работењето на својата адвокатска канцеларија
- За евиденцијата на клиентите и предметите
- За вработувањето на соработници, приправници и персонал
- За начинот на работење, обуките и при надлежностите на лицата кои што ги вработува
- За располагање со средствата кои ги остварува со своето работење
- За удружувањето во заедничката адвокатура и пристапувањето кон другите облици на професионалната соработка
- За учеството во јавните расправи за работењето на правосудството, правните проблеми и други прашања што се од општо значење
- За започнување на иницијатива за донесување, реформирање или оспорување на законите и други прописи
- За зачленување во стручни и професионални здруженија во земјата и странство
- За извршување на работит кои не се неспоиви со адвокатура

-Стручност

Со цел да го задржи нивото на својата стручност, адвокатот постојано мора да го обновува своето правно знаење и да ги подобрува своите адвокатски способности или , со други зборови треба да направи се што е потребно за да се подобри и усоврши. Континуираното правно образование, односно понатамошната обука што адвокатите ја добиваат и по завршувањето на формалниот образовен процес е од суштинска важност. Тоа е задолжително во согласност со правилата на голем број национални адвокатски комори, како што е случајот и со Адвокатската Комора на Република Македонија. Преку континуираното правно образование се обезбедува дека адвокатите се запознати со сите законски и процесни измени и знаат како етички да се однесуваат, во согласност со кодексот на однесување. Тоа

им ги дава неопходните вештини и практични искуства, потребни за нудење ефективна правна помош и застапување на странките.

Континуираното правно образование е задолжително речиси во сите европски држави. Многу често основата за задолжителното континуирано правно образование е содржана во некои други правни акти, а не во етичките или во кодексите на однесување.

На пример: во германското законодавство, професионалната обука е предвидена со Сојузниот закон за адвокатура. Овој закон ја пропишува општата законска должност за континуирана обука, но тој не содржи конкретни одредби што би ги пропишувале видот и опфатот на потребната обука. Германскиот правилник за професионална практика бара од адвокатите да ги обучуваат своите приправници.

Во нашето законодавство според чл. 15 од Законот за адвокатура : -адвокатот има обврска постојано стручно да се усовршува за време на траењето на адвокатската дејност преку задолжителна обука, семинари , работилници и друго.-Според правилото 24 од Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија , адвокатот е должен постојано да ги усовршува своите стручни и општи познавања преку:

- Следење културни, научни и политички достигнувања и настани
- Активно учество и соработка со професионалните и со стручните организации, списанија и во другите општествени дејности.

-Совесност

Совесноста на адвокатот се состои во грижливо, благовремено застапување.Тој е должен, без одложување да укаже на сите повреди на правото и на другите прекршувања на законите кои се на штета на странката.Интересите на своите клиенти ги става пред сопствените и интересите на своите колеги, другите учесници во постапката и на трети лица.

-Почитување

Адвокатот потребно е да го извести клиентот отворено и искрено за правната ситуација во која се наоѓа, за оценките за успех како и извршувањето и неизвршувањето на своите обврски. Во своето работење. Адвокатот смее да ги користи само дозволените и чесните права. Не смее да учествува во недозволено прибавување на права, ниту да се повикува на докази за кои се знае дека се лажни или прибавени на незаконски начин.

-Доверливост

Начелото на доверливост на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот обезбедува искрена и целосна комуникација меѓу адвокатите и нивните странки, ја обезбедува довербата што е карактеристична за тој меѓусебен однос и му помага на адвокатот да обезбеди ефективна правна помош со тоа што ќе ги добие сите потребни релевантни информации. Во согласност со етичките начела во правните системи, обврската за доверливост е основна должност на адвокатот.

Во европските држави што го негуваат континенталното право, адвокатската обврска за доверливост се нарекува професионална тајност/тајна.

Во Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија постои посебен дел кој се однесува на прашањето на професионалната адвокатска тајна. Според правилото 20: се што странката ќе му довери на адвокатот во врска со бараниот правен совет, застапување или одбрана и се што адвокатот дознал за предметот на друг начин, а што е доверливо, претставува професионална адвокатска тајна.

-Достојност

Во вршењето на својата работа и приватниот живот, адвокатот треба да го чува сопствениот углед и угледот на самата професија. Преку начинот на работа и живот, адвокатот треба да допринесе кон значајната, општествена улога и правна неопходност на адвокатурата.

-Нespoивост

Суштината на начелото за неспоивост се состои во неспоивоста за истовремено занимавање на адвокатот со било која друга професија и дејност, како што се на пример дејностите од областа на науката, книжевноста, уметноста,

публицистиката, правното образование, посредувањето, хуманитарна работа, преведувањето или спортот.

Раководна позиција на адвокатот не е споива со раководната позиција во адвокатска комора. Адвокатот може да биде член или раководител на државен орган во кој по законот се бира од редовите на адвокатската фела или помеѓу адвокатита, како и во стручни, работни или советодавни државни тела и тела од невладин карактер, управни и надзорни одбори, или издавачки совети во организации, под услов да не е во постојан работен однос и таа работа да не е во спротивност со начелата на адвокатурата.

Адвокатот не смее да прифаќа работи и звања кои би го довеле во подредена ситуација, кои би го нарушиле значењето и угледот на адвокатурата, или неговата работа да се условува со таков вид на обврски или погодности кои би ја загрозиле неговата независност и самостојност.

-Одговорност

Во текот на застапување на странката пред судските, државните органи и други институции адвокатот е одговорен за советите кои ги давал или пропуштил да ги даде, како и кои мерки ги превзел или пропуштил да ги превземе. Одговорноста не се однесува на последиците од ризикот на кои го предупредил клиентот, кога е задолжен или обврзан да го одбие или откаже застапувањето и доколку клиентот со свој потпис или на друг начин е свесен за ризикот и ги прифаќа последиците од дејствијата.

-Одмерност

Адвокатот не смее да ги нуди своите професионални услуги, ниту да ги стекнува клиентите преку реклама, со нелојална конкуренција, на нечесен начин или на друг недозволен начин. На адвокатот му се препорачуваат стручност, способност, углед и доверба, кои ги стекнал преку својата работа и однесување.

Во согласност со Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија, рекламирањето на адвокатите преку употреба на неточни информации кои може да доведат до заблуда е забрането. Во согласност со правилото 25, на адвокатот не му е дозволено своите активности да ги користи спротивно од принципите на овој кодекс, а особено со цел да ја истакне својата адвокатска професија или на каков било друг начин - со намера да се рекламира.

Според Кодексот на АКРМ, можноста за употреба на називот на адвокатската канцеларија или фирма за потребите на рекламирањето е ограничена. Во согласност со правилото 32, фирмата на адвокатската канцеларија мора да биде истакната на зградата каде што е сместена канцеларијата, но ниту по облик, ниту по содржина не смее да служи за рекламни цели.

3.5 Права и должности на адвокатите во Република Македонија

Правата и должностите на адвокатите во Република Македонија се предвидени во Законот за адвокатура.

Адвокатот во вршењето на својата професија е слободен, самостоен и независен и во рамките на законот, актите на Адвокатската Комора и овластувањето, самостојно одлучува за начинот на застапување на правата и интересите на странката.

Овластувањето за давање на правна помош и вршење на јавни овластувања адвокатот или адвокатското друштво, ги добиваат со полномошно издадено од странката, кое полномошно адвокатот сам го заверува со свој печат. Адвокатот има право, овластувањето кое му го дала странката, да го пренесе врз друг адвокат или да овласти друг адвокат за превземање на одделни процесни дејствија во постапката, доколку тоа е во интерес на странката.

Полномошното претставува вид на пишана комуникација помеѓу адвокатот и клиентот. Според тоа адвокатот треба да за со цел да ги штити интересите на странките потребно е да изготви полномошно кое го потпишува странката. Полномошното потребно е да ги содржи податоците за адвокатот, странките, видот на постапката, предметот на застапување, обемот на застапување и датум на потпишување. Полномошното не смее во себе да содржи неодредени овластувања, кои не се однесуваат на предметот на застапувањето ниту согласност или договор за награда.

Според Законот за парнична постапка на Република Македонија се вели дека странките можат да преземаат дејствија во постапката лично или преку полномошници. Исто така странка која ја застапува полномошник може пред суд лично да се изјасни покрај својот полномошник. Полномошник на странката може да биде: адвокат, дипломиран правник со кое странката е во работен однос и роднина по крв во прва линија.

Обемот на полномошно односно обемот на овластување во еден случај го определува странката. Таа може да го овласти полномошникот да презема само определени дејствија или да ги презема сите дејствија во постапката.

Според чл. 86 став 1 стои дека доколку странката му издала на адвокатот полномошно за водење на парничната постапка, а поблиску не ги определила овластувањата во полномошното, адвокатот врз основа на таквото полномошно е овластен да ги врши сите дејствија на постапката, а особено а особено да поднесе тужба,

да ја повлече тужбата, да го признае тужбеното барање или да се одрече од тужбеното барање, да склучи порамнување, да поднесе правен лек и да се одрече или откаже од него, од спротивната странка да ги прими досудените трошоци, како и да бара издавање на привремени мерки за обезбедување.

Адвокатот може да го заменува адвокатски стручен соработник со положен правосуден испит, кој има засновано работен однос кај него, и тоа само пред суд од прв степен, за спорови чија вредност не надминува 1.000.000 денари, со согласност на странката истакнува став 3 од истиот член.

Отповикувањето на полномошното е разработено во чл. 90 став 1 од Законот за парнична постапка каде стои дека странката во секое време може да го отповика полномошното, а полномошникот да го откаже полномошното. Отповикувањето мора да му се соопшти на судот пред кој се води постапката, било писмено било усно на записник.

Правната помош на странката, адвокатот ја дава совесно и стручно, во согласност со начелата на адвокатската дејност, со законите, актите на Адвокатската Комора како и обврска информациите кои ги примил од странките да ги чува во тајност. Давањето на правна помош го врши адвокатот самостојно, што значи дека може и да го одбие давањето на помош од причини утврдени во законот, актите на Адвокатската Комора.

Забрането е давање на правна помош од страна на адвокат кој претходно за иста работа давал правна помош на спротивната странка или по оста работа постапувал како судија, јавен обвинител, јавен правобранител, државен службеник во друг орган на државна управа или институција.

Според чл. 18 од Законот за Адвокатура на Република Македонија адвокатот е должен да на секој поднесок или исправа која е составена во адвокатска канцеларија, адвокатот е должен да стави штембил на адвокати, односно штембил на адвокатско друштво, адвокатска маркичка издадена од надлежен државен орган, предвидена со посебен закон и коморска маркичка утврдена со акт на Адвокатската комора на Република Македонија и издадена од Адвокатската Комора на Република Македонија.

Според чл. 19 адвокатот има право на награда и надоместок на трошоците за извршената работа во вршењето на адвокатската дејност според Тарифата за наградата и надоместок на трошоците за работа на адвокатите.

Адвокатот не може да врши јавна функција или професија и друга јавна служба.(чл. 20).

Според чл. 21 адвокатот не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давањето правна помош при вршењето на јавни овластувања.(став 1) Тоа значи дека во вршењето на својата дејност, адвокатот ужива имунитет.

Понатаму во став 2 адвокатот не може да биде лишен од слобода ниту притворен за кривично дело сторено во вршењето на адвокатската дејност без претходна согласност од Адвокатската комора на Република Македонија.

Во став 3 стои дека претресувањето на адвокатската канцеларија може да се врши само во присуство на адвокатот и овластен претставник на Адвокатската комора на Република Македонија.

Став 4 од истиот член гласи дека: претресувањето на канцеларија може да се врши само во однос на писмената изречно наведени во решениет за претрес, донесено од надлежен судија во кривична постапка, а овластените службени лица немаат пристап до другите пишани материјали, списи, предмети и архивата.

Понатаму во чл. 22 се спомнува дека во канцеларија на адвокат или адвокатско друштво како простор за вршење на дејност од јавен интерес не е допуштено лишување од слобода ниту да се преземаат посебни истражни мерки ниту истражни дејствија на странка која се обратила за правна помош.

3.6 Престанок и мирување на правото на вршење на адвокатска дејност

Престанок на право на вршење на адвокатската дејност значи трајно губење на способноста на адвокатот да ја врши својата професија. Правото на вршење адвокатска дејност престанува под услови утврдени со Законот за адвокатура во чл. 23 и тоа:

1. се откаже од правото за вршење адвокатска дејност
2. трајно ја загуби способноста за вршење на адвокатската дејност
3. го изгуби државјанството на Р.М.
4. да биде лишен од деловната способност или трајно да ја загуби способноста за вршење на адвокатска дејност. Губењето на способноста го утврдува Адвокатската комора на Република Македонија
5. ако му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење адвокатска дејност
6. не врши годишна уплата на членарина во Адвокатската комора на Р.М.
7. му биде одземена лиценцата од страна на Адвокатската комора на Р.М.
8. не се осигура од одговорност за штета нанесена на странката

Против одлуката донесена спрема адвокатот за губење на правото за вршење на адвокатска дејност, адвокатот има право на поднесување на жалба во рок од 15 дена од денот на прием на одлуката, до надлежниот орган на Адвокатската комора на Република Македонија.

Против конечната одлука на Адвокатската комора на Република Македонија може да се поведе управен спор, пред надлежен суд определен со закон.

Мирувањето од друга страна настапува кога адвокатот ќе биде избран или именуван за вршење на јавна функција. Адвокатската дејност мирува до престанувањето на функцијата за која е избран адвокатот. На барање на адвокатот, вршењето на адвокатската дејност може да му мирува во случаи кога:

1. Поради болест
2. Поради стручно усовршување.
3. Негово отсуство или отсуство на брачен другар кога се упатени за работа во странство од страна на Република Македонија.
4. Засновање на работен однос

3.7 Професионална етика на адвокатите

Кодексот на професионална етика на адвокатите е збир од усвоени начела според кои се управуваат адвокатите во вршењето на својата работа. Тие се во согласност со општите начела на етиката на веќе порано прифатените и развиени начела на професионалната етика на адвокатите. Кодексот е всушност етички правила кои се прифатени од Меѓународната унија на адвокати.

Почитувањето и применувањето на правилата на Кодексот на професионална етика претставува должност и обврска на сите адвокати. Кодексот конкретно ги уредува односите на адвокатот со странките и предметите, односот кон судот и кон другите органи и односот кон Адвокатската комора на Република Македонија.

Непридржување кон правилата на Кодексот на професионална етика на адвокатите, претставува дисциплинска повреда, која е санкционирана со посебен акт на Адвокатската комора на Република Македонија. Се предвидуваат неколку дисциплински мерки кога има прекршување на правилата на Кодексот и тоа: јавна опомена, парична казна и привремено престанување на право на вршење на адвокатска дејност во траење од една година.

-Однос на адвокатот кон странката и предметот

Адвокатот е давател на правна помош и вршител на јавни овластувања. Тој има обврска да дава правна помош, да застапува или брани странки кога тие му се обраќаат за таа цел. Во одредени ситуации адвокатот има право, да го одбие давањето на правна помош и вршење на јавни овластувања. Тие ситуации можат да бидат од различен карактер како преоптовареност во работата на адвокатот, неплаќање на обврските на клиентот, мали шанси за успех во предметот. Одбивањето на давање правна помош кон странката во кривичните предмети е многу построго регулирана. Предвидени се неколку ситуации каде адвокатот може да го одбие давањето на правна помош како болест на адвокатот, претходно неплатена обврска на обвинетиот за дадената одбрана. Во случаи кога се однесува за сиромашна странка која не е во состојба да ја плати адвокатската награда во целост, тоа не го ускратува правото да се даде правна помош бидејќи ова претставува традиционална и чесна задача на адвокатската професија.

Кога адвокатот ќе прифати да даде правна помош или да ја застапува странката пред судските орган, тој е должен да остане верен на својата странка. Адвокатот може да го откаже давањето на правна помош и застапувањето од истите причини поради кои може да го одбие давањето на правна помош, ако за тие причини дознал по превземањето на предметот. Но и во вакви ситуации, адвокатот има обврска да ја застапува странката се додека странката не си побара друг адвокат. Рокот за застапување по откажувањето на давање правна помош е 30 дена.

Адвокатот не смее да дава правна помош или застапува сопарничари или сообвинети, ако нивните меѓусебни интереси се спротивни. Кога ќе настане таков случај, адвокатот е должен да го откаже застапувањето.

При составувањето на двострани правни работи како договори, адвокатот има обврска да ги штити интересите на двете странки, без разлика која странка побарала правна помош. Во случај на спор помеѓу странките, адвокатот не може да се појави како застапник на ниту една од странките

Должност е на адвокатот совесно да ја застапува својата странка, притоа користејќи ги сите потребни средства кои се дозволени со закон или друг пропис. Треба да се настојува сите докази и факти да се сконцентрирани во што помал број на поднесоци, и притоа да се избегава давање на непотребни предлози. За време на застапување на својата странка, адвокатот не смее да прифаќа евентуални понуди за застапување на спротивната страна, ниту пак работи кои се во спротивност со интересите на странката и предметот.

Уште при преземањето на предметот, ако е можно, адвокатот треба да ја запознае странката со трошоците кои ќе настапат со застапувањето и адвокатската награда за вршењето на дејноста. Ако станува збор за странка која ги исполнува условите за добивање на бесплатна правна помош, согласно со актите на Адвокатската комора на Република Македонија, адвокатот не треба да бара надоместување на адвокатска награда.

Ако адвокатот е во пријателски односи со спротивната страна, за тоа треба да ја извести својата странка уште пред да го превземе предметот, со цел да се отстранат било какви сомневања за независноста на работата на адвокатот.

Сите сознанија и факти кои странката ќе му ги довери на адвокатот во врска со застапувањето, одбраната или давањето на правна помош и се што адвокатот ќе дознае за предметот претставува професионална адвокатска тајна. Обврската за чување на професионалната тајна се однесува и на сите списи и документи што адвокатот ги чува

во својата архива. Она што преставува професионална тајна, може да се открие само во случај кога самата странка го дозволува тоа, ако откривањето на тајната е во интерес на одбраната.

-Однос на адвокатот кон судот и другите органи

Во извршувањето на својата професија, адвокатот е должен да го чува угледот на судот и институциите пред кои се јавува. Неговиот настап треба да биде таков, судовите и другите органи во него да гледаат заштитник во спроведувањето на законитоста и заштита на правата и интересите на странките. Должноста да се укажува почит пред судовите и другите институции е исто така во интерес на угледот на адвокатурата. Адвокатот не смее да дозволи непристоен однос на претставниците на органите кон него и кон неговата странка. Таквите односи мора да ги оневозможи на пристоен начин и со дозволени средства. Мора да даде отпор против секој обид за кршење на начелата на демократија и повреди на достоинството и личноста.

Пред судот и другите органи, адвокатот настапува како полномошник на странката, заради заштита на нивните права и интереси. Истиот е должен, врз основа на прибраните податоци од странката, да ја изнесе јасно правната и фактичката состојба на која се повикува. Во своите излагања пред судот да се одбегнува злоупотреба на фактичките и правните оценки, кои за цел имаат да го збунат противникот и судот.

Пријателските и роднинските врски на адвокатот со судијата или со лице вработено во институцијата, именуван функционер, член на политичка партија не смеат да дојдат до израз додека адвокатот ја извршува адвокатската дејност. Особено е недостојно да ги истакнува своите роднински или пријателски врски и истите да ги користи во своја полза или за сметка на својата странка, а на штета на спротивната страна, трето лице или институција.

Одмерено и пристојно однесување подразбира почитување на правилата на постапките, начинот на изразување, уредно и соодветно облекување. Писмените и усните излагања треба да бидат јасни, содржински, умесни и логични, а критиките кои што адвокатот ги упатува кон судот и другите органи не смеат да бидат соопштени на непримерен или навредлив начин.

Односот на адвокатот кон судот, кон другите државни органи и нивните претставници претставува израз на правната култура и уважување на правничката професија.

-Однос на адвокатот кон адвокатската комора

Адвокатите на Република Македонија се организираат во Адвокатска комора на Република Македонија. Адвокатската комора во својата работа е самостојна, независна и јавна и има својство на правно лице.

Адвокатската комора има обврска да решава за стекнувањето и престанок на правото за вршење на адвокатска дејност, упис и бришење во именикот на адвокати, решава за одговорноста за повреда на адвокатската должност и углед, решава за привремена забрана на вршење на адвокатска дејност, донесува тарифа за награда и надомест на трошоците на адвокатите, донесува кодекс на професионална адвокатска етика, донесува акти на Комората и се грижи за стручно оспособување и усовршување на адвокатски стручни соработници и адвокатски приправници.

Комората во извршувањето на работите од својот делукруг, обезбедува унапредување на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба и ефикасно обезбедување на правна помош и вршење на јавни овластувања. Работите од својот делукруг, Комората ги извршува самостојно и независно, врз основа на Уставот, Законот за адвокатура, меѓународните договори кои се ратификувани со Уставот, Кодексот на адвокатската етика, статутот на Комората и други закони и прописи.

Со статутот на Комората се уредуваат јавните овластувања, организацијата и работата на Комората, нејзините органи и тела, општите акти и постапките за нивно донесување, постапка за полагање на адвокатски испит, финансирање на Комората и други прашања.

Адвокатската комора на Република Македонија се финансира од :

- коморска членарина
- коморски уписен влог
- подароци и фондации
- закупнина
- добивка од работењето на трговско друштво формирано од Комората
- други приходи кои се во согласност со законот

Висината на уписниот влог во Комората и на членарината, ги утврдува со одлука на управниот одбор на Комората и ги објавува во Службен весник на Република Македонија.

Адвокатот потребно е да го уважува и зачувува својот стекнат углед, автономија и интегритет на адвокатската комора каде што е член. Во однос кон адвокатската комора, адвокатот има обврска да ги исполнува и почитува одлуките и актите на Комората. Адвокатот потребно е :

- да ги извршува конечните одлуки на органите на Комората
- потполно и благовремено да ги исполнува своите матерјални обврски
- да одговара на писмените обраќања или да се отповика на повикот на надлежните органи од Комората
- да ги изнесува само вистинските податоци во службените обраќања
- да ги доставува бараните исправи и овозможува барања на објаснување, освен кога со тоа ја повредува обврската за чување на професионална тајна
- да не одбива избор и именување во органите на Комората без оправдани причини
- стручно, совесно и благовремено да ги извршува своите обврски во органите и во работните тела на Комората

Правилата со кои се регулира односот на адвокатот кон Адвокатската комора исто така се применуваат и врз другите облици на организирање на адвокатите, кои што се одобрени од страна на Комората.

Покрај на адвокатите, Кодексот се применува и се однесува на работењето на адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници. Кодексот има времен карактер и треба понатаму да се усовршува и да се дополнува во духот на начелата прифатени и проверени во однос на професионалната етика на адвокатурата во Република Македонија.

3.8 Меѓународна активност на Адвокатската Комора на Република Македонија

Унијата на адвокатски комори од Балканот била основана на 17 декември 1993 година со потпишувањето на Основачката декларација од страна на државите: Албанија, Бугарија, Кипар, Грција, Романија и Југославија.

Адвокатската комора на Република Македонија за прв пат присуствувала на Генерално собрание на Унијата во Белгран на 8 Октомври 1996 година со делегација составена од претседателот Славко Петров и потпретседателите Милорад Мартиновски и Бранко Миланов. На Собранието биле усвоени: Кодексот на адвокатите на Унијата, Декларацијата за слободно движење на адвокатите од Балканските земји и Иницијатива за формирање на постојан Меѓународен кривичен суд.

На 22 до 24 ноември 2001 година била одржана седница во Салцбург каде Адвокатската комора на РМ е примена како член набљудувач при Советот на адвокатски комори и правни друштва при Европската Унија. Со ваквиот прием на АКРМ и се пружио можност за понатамошен развој и унапредување на адвокатурата и обврска за прилагодување кон регулативите на современите европски комори. Статусот на членка набљудувач комората го добила во период од 6 месеци. Ваквото членство имало големо значење за унифицирањето на актите на комората со европската конвенција, каде посебен нагласок имало на етиката и улогата на адвокатот во владеењето на правото.

Во текот на 2001 и 2002 година, делегации од нашата комора биле гости и присуствувале на собраниа во Австрија, Хрватска, Романија, Полска и Словенија.

Адвокатската Комора на Република Македонија во 2002 година била примена како полноправен член на Асоцијацијата на адвокатски комори од државите на Црноморскиот регион.

Во 2003 година било одржано Генерално собрание на асоцијацијата на адвокатски комори од црноморскиот регион каде нашата комора ја претставувале делегација во состав: претседателот Ненад Јаниќевиќ и членовите на управниот одбор Драган Атанасовски, Горјанчо Симоновски и претседателот на Адвокатската заедница во Скопје 2 Снежана Андреевска.

Адвокатската комора на Република Македонија за прв пат настапила под своето Уставно име на 47иот Конгрес на UIA(Интернационална унија на адвокати) на 30 август до 03 септември 2003 година во Лисабон. На овој конгрес учествувале 1800 адвокати од целиот свет и се расправало на тема: Адвокатот гласник на мирот, Миграција и човекови

права, Управување на друштва и правна практика и Глобализација на правото и на адвокатската професија. Адвокатската комора е полноправен член на Интернационалната Унија на адвокати од 1995 година.

Адвокатската комора на Република Македонија имала свои делегации и на ред други собраниа, конференции и сл. каде настапила под своето уставно име. Некои од нив се :

- Европската претседателска конференција во Виена 2004 година.
- Конференцијата на Европскиот клуб на професии поврзани со трудово право во Варшава одржана во 2004 година каде АКРМ е примена како полноправен член.

Нашата комора соработува со поголем број на странски адвокатски комори и асоцијации. Меѓу нив може да се спомнат: Турција, Германија, Албанија, Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Словенија, Романија, Полска, Русија, Шпанија, Словачка, Шведска, Португалија и многу други. Со самиот тек на работата и претставувањето на нашата комора во странство како членови на делегации на Адвокатската комора зедоа учество 75 членови на комората.

Нашите адвокати и комора и понатаму се трудат за соработка со адвокатурите и коморите на другите држави со цел на примената на меѓународните стандарди и меѓународното право.

3.9 Адвокатски приправници и стручни соработници

Адвокатскиот приправник и адвокатскиот стручен соработник вршат определени работи од адвокатската дејност што ќе им ги довери адвокатот.

За едно лице да стане адвокатски приправник и да биде запишано во Именикот на адвокатски приправници потребно е да ги исполнува општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа и кои има стекнато диплома за дипломиран правник во Република Македонија со завршено четиригодишно високо образование на правни студии или со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит-трансфер систе (ЕКТС) или нострифицирана диплома од правен факултет во странство.(чл.25 став 1)

Адвокатскиот приправник стручно се оспособува за самостојно вршење на адвокатската дејност и работите на правната помош и јавните овластувања ги врши според упатствата на адвокатот. Тој стекнува право да полага правосуден испит согласно со законот за правосудниот испит. Адвокатскиот приправник може стручно да се оспособува заради стекнување услови за полагање на правосуден испит и самостојно вршење на адвокатската дејност и без засновање на работен однос. После положувањето на правосуден испит адвокатскиот приправник може да работи во својство на адвокатски стручен соработник.

Глава 4: Адвокатурата во земјите од поранешна СФРЈ

4.1 Адвокатурата во република Хрватска

Република Хрватска е држава на Балканскиот Полуостров. Таа била република во рамките на поранешна Југославија но прогласила независност во 1991 година. Република Хрватска е полноправен член на НАТО и таа во јуни 2013 година официјално стана земја-членка на Европската Унија.

Адвокатурата во Република Хрватска има потекло од средниот век. Првите записи во кои се спомнуваат адвокатите имаат средновековно потекло како на пример Винодолскиот законик од 1288 година.

Хрватската адвокатска комора и правната наука за независна адвокатура во Хрватските земји се засноваат на Закон за адвокати кој е прогласен како закон во 1868 год. И стапува во сила во 1869 година. Овој закон е воведен во кралствата и земјите кои биле членки на Царскиот совет во западниот дел на Австро-Унгарија која со спогодба од 1867 година станува дуална држава. Законот за адвокати од 1868 година бил важечки на деловите на денешна Република Хрватска, Далмација и Истра кои се наоѓале во западниот дел на Австро-Унгарија.

Кралството Хрватска и Славонија биле политички и правно дел од Унгарското Царство. На овие простории е воведен тн. *Odvjetnicki red* во 1852 година. Тој бил прв целосен закон кој ја регулирал адвокатурата и понатаму станува основа за сите понатамошни закони и норми кои ја регулираат адвокатурата како институт.

Со овој закон се основани и утврдени две Адвокатски комори, една во Загреб и една во Осјек, кои фактички почнале да функционираат после 20 години.

Во континентална Хрватска адвокатурата како професија е призната со законот за адвокатите од 1929 година, кога се основани осум автономни адвокатски комори од кои една била Хрватската адвокатска комора.

Денес во Република Хрватска адвокатурата се регулира со Законот за адвокатура донесен во 2011 година. Според него адвокатурата е независна професија која се грижи за давање на правна помош на физички и правни лица во остварување и заштита на нивните права и правни интереси.(чл 1). Адвокатите можат да вршат секакви облици на правно помош а особено да даваат правни совет, да составуваат исправи, поднесоци и друго како и да ги застапуваат странките. Адвокатската дејност можат да ја вршат само адвокати.

Во чл 5 од законот стои дека професори и доценти на правни предмети на универзитетите во Република Хрватска имаат право да даваат правни совети и мислења и за тоа да бидат наградени. Тие не се овластани да даваат друг вид на правна помош. За нивната намера да пружаат правна помош тие се должни да ја известат Адвокатската Комора на Република Хрватска поради евиденција. Во пружањето на правна помош професорите и доцентите се должни да се придржуваат до одредбите на законот, општите акти на Комората како и Кодексот на професионална етика. Нивната правна помош не смее да се состои во составување на исправи (договори, изјави и сл.) како и составување на тужби, жалби, барања, молби, како и други правни лекови и молби.

Адвокатите во Република Хрватска се должни да пружаат правна помош на совесен начин во согласност со Уставот на Република Хрватска, законите, статутите и другите општи акти на Комората како и Кодексот. Тие имаат право и должност самостојно да преземаат акции во границите на законите за да пружат правна помош на нивните странки.

Адвокатите имаат право да се воздржат од пружање на правна помош во определени ситуации и кога се исполнети определени услови. Овие услови се предвидени со закон, статут на комората и кодексот.

Адвокатот е должен да се воздржи од пружање на правна помош во ситуации кога:

- Тој или друг адвокат кој работел или работи во иста канцеларија за иста правна работа или работа која е поврзана со правната работа, ја застапувал спротивната странка или двете странки, им давал правни совети или од нив примил некаква уплата.
- Ако за иста работа или работа која е правно поврзана работел како приправник кај адвокатот кој ја застапува спротивната страна
- Ако за иста работа или работа која е правно поврзана работел како судија, правобранител, обвинител или како службено лице во управна или друга постапка
- Во други ситуации предвидени со законот, статут на Комората и Кодексот за професионална етика

Исто така адвокатот кој има одобрение од Комората за давање на специјализирана правна помош има право да се воздржи од давање на сите облици на правна помош кои не се во неговото поле на стручност.(чл. 9)

Република Хрватска е членка на Европска Унија. Според тоа во Законот за Адвокатура постои законска основа и можност за да адвокат или адвокатско друштво од друга држава членка во Европската Унија да може да работи на територијата на Република Хрватска. За да врши адвокатска дејност странски адвокат на територијата на Република Хрватска потребно е да ги исполнува следните услови:

- Да има положено правосуден испит како потврда за познавање на домашниот правен систем односно положен правосуден испит во Хрватска ;
- Да биде запишан во именикот на странски адвокати во Република Хрватска ;
- Да биде државјанин на држава која е членка на Европската Унија во која има остварено право за вршење на адвокатска дејност, да има доказ за осигурување од професионална дејност како и доказ за членство во адвокатско друштво и така натаму ;
- Странскиот адвокат доколку побара запишување во Комората на адвокати на Република Хрватска и во се да постапува како да не е странски адвокат со почитување на законските прописи на Република Хрватска, потребно е да поминат три години како е регистриран под името на странската држава и на матичниот јазик на државата.
- Странскиот адвокат смее да застапува пред судските органи во Хрватска заедно со друго лице кое има својство на адвокат од државата, а никако самостојно ;
- Во посебни исклучителни ситуации адвокат од држава која е членка на Европска Унија кој не е запишан во Именикот на странски адвокати може да врши одредени дејствија само под услов за тоа да ја извести Адвокатската комора на Хрватска и да добие согласност за вршење на оваа дејност во согласност со Законот за адвокатура на Република Хрватска.
- Обврска да го почитува Кодексот на адвокатската етика на Адвокатската комора има адвокатот од држава која е членка на Европската Унија, и истовремено од истиот може да биде побарана дисциплинска одговорност и применета дисциплинска мерка.

- Во случај адвокат од земја членка на Европската Унија да врши адвокатска дејност во држава која не е членка на Европската Унија е можно само врз основа на начелото на стварна заемност.

Адвокатско друштво со потекло од држава- членка на Европската Унија, како и држави членки на Светската трговска организација можат да основаат подружница во Република Хрватска. Тие имаат право да даваат правно совети во согласност со правото на матичната земја, правото на ЕУ како и меѓународното право.(чл. 27.а)

4.2 Адвокатурата во Босна и Херцеговина

Босна и Херцеговина е суверена држава во југоисточниот дел на Европа. Таа се наоѓа на западниот дел на Балканскиот полуостров. Босна и Херцеговина станала независна држава на 1 март 1992 година.

Адвокатурата во Босна и Херцеговина има долга традиција. Првиот пишан закон за адвокатура бил донесен во 1883 година од страна на Австро-Унгарија. Денес тој датум го означува почетокот на независната и самостојната адвокатура во Босна и Херцеговина. Овој закон бил наречен “Advokatskim redom” и со него е втемелен единствен систем и слобода за вршење на адвокатската дејност.

Вториот закон за адвокатура е донесен во 1909 година и со него се основани адвокатски комори во Љубљана, Сараево, Сплит и Дубровник. Со овој закон Адвокатската комора ги добила своите органи како и постоењето на Именикот на адвокати.

Во 1929 година е донесен нов Закон за адвокати со кој се изедначува положбата на адвокатите во Кралството Југославија. Истата година Министерот за правда ја донесува уредбата со која се основаат нови Адвокатски Комори во Југославија, а постоечките Адвокатски комори како онаа во Сараево и други кои биле претходно основани продолжуваат со работа. Секое лице кое ги исполнувало законските услови за вршење на адвокатската професија имало право да биди запишано во Именикот на адвокати.

Под комунистичкиот режим во 1946 година е донесен нов Закон за адвокатура со кој Адвокатските комори се ставени под надзор на Министерството за правда.

Во 1975 година повторно се донесува нов Закон за адвокатура и адвокатурата е поставена како јавна служба со право да застапува граѓани и работнички организации и установи. Законот за адвокатура за Босна и Херцеговина е донесен во 1971 година.

Адвокатурата во Босна и Херцеговина моментално не е востановена на државно ниво. Таа е организирана на ниво на ентитети. Според Законот за адвокатура на Федерација Босна и Херцеговина, адвокатурата е независна професионална дејност која се организира и функционира согласно со законот. Адвокатурата како професионална дејност ја вршат адвокати како поединци, или здружени во адвокатски друштва. Адвокатите се должни да даваат правна помош совесно и стручно во границите на

Уставот, Законите, статутот како и други општи акти на Федералната адвокатска комора, т.е Кодексот на адвокатска етика на Федерацијата на Босна и Херцеговина.

Адвокатот е должен да ја чува како адвокатска тајна се она што му го доверува странката, освен во определени случаи кога адвокатот е ослободен од оваа должност поради изречно или пречутено одобрение од страна на странката.

Адвокатите во Федерацијата на Босна и Херцеговина се должни да се пријават во една од регионалните адвокатски комори со седиште во Сараево, Тузла, Мостар, Зеница, и Бихач. Тоа е единствениот начин со кој можат да се стекнат со членство во Федералната Адвокатска Комора. Адвокатската Комора на Федерација Босна и Херцеговина има седиште во Сараево.

Единствениот именик на адвокати во ФБИХ се води во Федералната Адвокатска Комора, а регионалните адвокатски комори имаат именик за адвокатите кои вршат дејност на нивното подрачје. Адвокатот е одговорен за работата на својата канцеларија. Во заедничките адвокатски канцеларии сите адвокати одговараат за работата на адвокатското друштво. Должност на адвокатот е постојано да се труди да ја унапреди адвокатурата како самостојна и независна професионална дејност. Секој адвокат е должен да ја чува својата чест, моралниот имиџ, независнот, совеснос и стручност. Односот на адвокатите спрема судот, државните органи и институции треба да биде израз на почитување на правото, правната култура и правничката професија.

Во состав на Федералната адвокатска комора на Федерација Босна и Херцеговина влегуваат следните регионални комори:

- Регионална адвокатска комора на Сараево која се однесува за подрачјето на Сараевскиот и Босанско-подринскиот кантон
- Регионална адвокатска комора на Тузла која се однесува за Тузланскиот и Посавскиот кантон
- Регионална адвокатска комора на Зеница која се однесува за кантон Зеница-Добој и среднобосански кантон
- Регионална комора на Бихач

Во состав на федералната адвокатска комора постои задолжителна Организација на адвокатски приправници.

Работата на Федералната Адвокатска комора ја следи Федералното министерство за правда и доколку има потреба тоа презема соодветни активности, притоа почитувајќи го начелото на независнот на адвокатот.

Во случај кога адвокатот или негов приправник се наоѓаат во некаков вид на спорна ситуација која може да резултира со нивни притвор, судот има обврска да ја извести Федералната адвокатска комора.

Адвокатите во Федерацијата на Босна и Херцеговина имаа право да вршат рекламирање под точно наведени услови кои се во согласност со Статутот на Федералната адвокатска комора.

Според статутот на Федералната адвокатска комора: адвокатот, заедничката адвокатска канцеларија или адвокатско друштво може да се рекламираат и јавно да ги објавуваат следните податоци:

- Име и презиме на адвокатот
- Нивната стручна подготовка
- Датумот на упив во Именикот за адвокати, или Именикот за адвокатски друштва
- Правната област со која се занимава адвокатот
- Познавањето на странски јазици

Горенаведените податоци смеат да се рекламираат и јавно да се објавуваат на:

- Табла пред зградата во која се наоѓа седиштето на канцеларијата
- Во меморандум
- Во професионални попис на адвокати
- На сопствена веб страна

Адвокатот, заедничка адвокатска канцеларија или адвокатско друштво не смеат да ги рекламираат своите услуги и да користат средства за привлекување на странки кои не се во склад со овој статут. Забрането е :

- Користење на трети лица или било каков посредник за привлекување на нови странки
- Рекламирање во средства за јавно информирање
- Објавување на плакати и праќање на циркуларни писма
- Било какво друго огласување кое би било сторено на начин кој е неприфатлив за самата адвокатска професија, со неприфатливи средства или недозволена и невинна содржина.

Адвокатот, заедничката канцеларија или адвокатското друштво се должни да ја известат адвокатската комора на федерација Босна и Херцеговина за својата веб страна како и нејзината целосна содржина веднаш после нејзино објавување.

4.3 Адвокатурата во Република Српска

Адвокатурата во Република Српска исто како и во Федерација Босна и Херцеговина е предвидена како самостојна и професионална дејност со Уставот на Република Српска. Таа е целосно уредена со Законот за адвокатура.

Со овој закон се предвидува дека адвокатот, или адвокатското друштво може да ги презема следните дејствија и тоа :

- Давање на правни совети
- Составување на поднесоци(тужби, жалби и слично)
- Составување на исправи (договори, тестаменти итн.)
- Застапување на странките во постапка пред судовите, државните органи и сл.
- Давање на друга правна помош на физички и правни лица во согласност со законот за адвокатура.

Адвокатската комора на Република Српска има седиште во Бања Лука Бидејќи Република Српска опстојува во составот на Федерација Босна и Херцеговина, адвокатите во вршењето на својата професија се здружуваат во Адвокатската Комора на Република Српска или пак во Адвокатската комора на Федерацијата Босна и Херцеговина.

4.4 Адвокатурата во Република Србија

По 1918 година Србија е основачка членка на Југославија во нејзините различни форми и тоа Кралство Југославија, Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Сојузна Република Југославија.

Во Србија современата адвокатура е востановена со законот за правозастапници кој бил донесен на предлог на Владата на Илија Гарашин на 28 февруари 1862 година за време на владеењето на Кнез Михаил Обренович. Со донесувањето на овој закон, правната помош била доверена само на образовани правници со положен правосуден испит од постоечките граѓански и кривични закони. Во првиот закон за правозастапници било наведено поради кои причини некое лице не може да добие право вршење на дејност на правозастапување односно да биди запишано во регистарот на правозастапници. Со овој закон бил воведен поимот за достоинство во вршење на адвокатурата како дејност во правниот систем на Србија

Исто така со овој закон било востановено дека секој правозастапник не може да врши друга јавна служба. За разлика од денешниот закон за адвокатура, со првиот закон за правозастапници било пропишано кој може да биди полномошник во постапката: Са оние кој по закон имаат право на застапување, можат да застапуваат други лица пред судовите.

Првото Здружение на јавни правозастапници било основано во 1886 година а веќе од 1 јануари 1887 година бил пуштено списанието Бранител. Ова списание излегува и денес но со одредени прекини низ историјата кои биле предизвикани од војна или финансиска криза. После втората светска војна списанието излегува под името Адвокатура и содржи трудови од најпознатите правни теоретичари од Југославија и светот.

Со Законот за адвокатура од 1929 година се воведува современ коморски систем во Србија и попрецизно се дефинираат темелните принципи на адвокатурата: самостојност, независност и саморегулираност. Со Законот за адвокатите за Кралството на Срби, Хрвати и Словенци се оформува адвокатска комора како задолжителна асоцијација на адвокатите која има за цел да ја чува честа, угледот и правото на адвокатската класа и да пази да адвокатите ја вршат својата должност. Адвокатската комора автономно одлучува за упис на нови членови, води Именик за нив, пропишува норми за професионално однесување и изрекува санкции за нивно непочитување, се

грижи за образованието на идните адвокати, поднесува предлози и изјавува мислење за нив, известува за состојбата на правосудството и се изнесува за него.

Министерот за правда со посебна уредба го одредил бројот на адвокатските комори и нивните седишта, а тие определени на територијален принцип, така да една адвокатска комора се наоѓа на подрачје на апелационен суд. Постапката за основање на адвокатска комора била пропишана со Уредба донесена на 16.04.1929 година. Според законот за адвокати за Кралството на Срби, Хрвати и Словенци, министерот за правда на предлог на апелациониот суд основал Одбот од пет адвокати за територијата на таа адвокатска комора чија задача била да организираат седница за конституирање на адвокатската комора. Во 1929 година биле основани Комори во Загреб, Љубљана, Сараево, Сплит, Нови Сад, Скопје и Подгорица.

Адвокатската комора во Белград основана е на седница одржана на 09.06.1926 година во големата сала на Белградскиот Универзитет и со неа председавал адвокат Милан Драгович, како најстар член на организационен одбор. Изборот на Првите органи на адвокатската комора во Белград бил извршен на седница одржана на 24.06.1929 година, со која е конституирана Адвокатската комора во Белград. Мандатот на органите на адвокатската комора, според тогашниот закон за адвокати бил 3 години. Со изборот на членови на органите се припазувало да бидат застапувани адвокати не само од подрачјето на градот Белград него и адвокати од други делови на Србија. Така на приме од 21 член на Одборот, 16 биле од Белград, а 5 членови биле избрани од градовите, Крагуевац, Пожарци, Валјево, Ужица и Чачка.

Со Законот за адвокати за Кралството на Срби, Хрвати и Словенци од 1929 година, биле создадени формални и материјални услови за основање и работа на Пензискиот фонд за Адвокатската комора во Белград. Одлуката за основање на Пензискиот фонд за Адвокатската комора е донесена на вонредна седница на адвокатската комора во 1930 година каде се усвоени и правилата на фондот. Со согласност на тогашниот министер за правда по усвоените правила на фондот, исто така на вонредна седница на комората биле избрани и органи на фондот. Пензискиот фонд почнал со работа во 1931 година, а за седиште на фондот било установено седиштето на самата адвокатска комора. За време на усвојувањето на пензискиот фонд во Именикот на адвокати на адвокатската комора биле запишани 676 членови, членството во фондот било задолжително за сите членови на адвокатската комора.

Со Законот за адвокатура од 1946 година се дефинираат адвокатските комори како задолжителни организации кои се основаат на одредено подрачје. Министерот за правосудство врши надзор врз работата на адвокатските комори и им помага во вршењето на нивните задачи. Како задачи на адвокатските комори се сметаат:

- Одлучување за упис во именикот на комората
- Одлучување за престанок на правото за вршење на адвокатската дејност
- Се грижи за правилно вршење на адвокатската професија од страна на своите членови
- Врши надзор врз работата на адвокатите
- Пружа помош кон одредени државни органи
- Организира бесплатно давање на правна помош на оние кои неможат да си ја дозволат
- Организира курсеви и семинари за стручно усовршување на адвокатите и адвокатските приправници
- Се грижи за материјалната положба на адвокатите и нивните приправници и за заштитата на нивните интереси

Министерот за правосудство има овластение да го распушти извршниот одбор на комората доколку оцени дека таа не ја врши својата должност и да назначи повереник од редот на адвокати кој до изборот на нов извршен одбор ќе ги преземи обврските на комората. Повереникот е должен да повика седница на адвокатската комора во рок од 2 месеци од превземањето на должностите за избор на нов извршен одбор. Со Законот за адвокатура од 1946 година Министерот има овластение со кое може да ги поништи одлуките на органите на адвокатските комори кога би установил дека тие се против адвокатската професија. Исто така во овој закон постоеле одредби за достоинствена за вршење на адвокатската професија. Според тоа за недостојни за вршење на адвокатската професија се сметале:

- Лица кои немале право на глас, избирачко право
- Лица кои немале право на вршење на државна или јавна служба
- Лица кои биле осудени за кривични дела или се наоѓале под кривична или дисциплинска истрага
- Лица кои вршат незаконски или недозволен интервенции со кои му сметаат на работата на државните органи

Со овој закон биле дефинирани и неспоивите дејности со адвокатурата.

Во 1970 година е донесен Општиот закон за адвокатура и друга правна помош. Тој е објавел во Службена листа СФРЈ број 15 од 1970 година. Тука адвокатурата се денира како самостојна општествена служба чија самостојност се остварува со организирање на адвокатите во адвокатски комори како самоуправни организации кои врз основа на законот и своите статут одлучуваат за приемот на адвокати како и за нивно трајно и привремено престанување на правото за вршење на адвокатската дејност. Адвокатската комора самостојно донесува свој статут, кодекс на адвокатска етика, како и ги следи и проучува односите и појавите од интерес за со цел остварување на правата на граѓаните и организациите, како и за унапредување на адвокатурата. Врз основа на овој закон во 1971 година се донесува законот за адвокатура и друга правна помош. За прв пат со овој закон адвокатурата со закон се определува како самостојна општествена служба која е независна во својата работа. Самостојноста на адвокатурата меѓудругото се остварува со самостојно и независно вршење на адвокатската дејност од страна на адвокатите, со организирањето на адвокатите во адвокатски комори како самоуправни организации. Според овој закон адвокатските комори се задолжителни организации кои се состојат од стручни и професионални адвокати и се засноваат на начелата на самоуправување. Тие се основаат на подрачје на еден или повеќе основни судови со општа надлежност и претставуваат основен облик на организација на адвокатите. Сите основни адвокатски комори се здружуваат во Адвокатската Комора на Србија која ја опфаќа територијата на Сојузна Република Србија надвор од автономните покраини. Адвокатската комора на Србија ги утврдува подрачјата на кои се основаат основни адвокатски комори, а иницијатива за нивно основање даваат адвокати кои работат и имаат канцеларии на подрачјето на кое се основа адвокатска комора.

Во 1972 годиа е одржана петта вонредна седница на адвокатската комора на Сојузна Република Србија на која се донесува Одлука за утврдување на подрачјата на кои се основаат основни адвокатски комори, како и начинот на избор на органи и начинот на работа на тие комори до донесувањето на нивните статут и општите акти. Со оваа Одлука се утврдени подрачјата на основните адвокатски комори и тоа:

- Белград за подрачјето на основните судови во Белград, Валјево
- Зајечари за подрачјето на основен суд во Зајечари и Неготино
- Крагуевац за подрачјето на основен суд на Крагуевац
- Крушевци за подрачјето на основен суд во Крушевци

- Ниш за подрачјето на основен суд во Ниш, Пирот, Лесковац, Прокуплји и Врање
- Пожарци за основен суд во Пожарци и Смедереву
- Светозарев за подрачје на основен суд во Светозарев
- Чачка за подрачје на основен суд во Чачка, Кралјево, Нов Пазар
- Шапци за подрачје на основен суд во Шапци

Согласно со оваа одлука основните адвокатски комори требало да се основаат најкасно до 30.09.1972 година.

Законот за адвокатура и служби за давање на правна помош од 1977 година ги опишува адвокатските комори како професионални организации на адвокати кои се основаат на подрачјето на една или повеќе меѓуопштински регионални заедници и претставуваат основен облик на организација на адвокатите. Сите основни адвокатски комори надвор од автономните покраини се здружуваат во Адвокатска Комора Србија која донесува статут кои ја уредува внатрешната организација како и работата на нејзините органи, видот и содржината на другите самоуправни општи акти, надлежноста и постапката за нивно донесување, меѓусебните односи на адвокатските комори, правата и должностите на адвокатите и нивните одговорности спрема адвокатската комора и Кодексот на професионална етика. Со Законот била предвидена можноста да Адвокатската Комора на Србија спогодбено со другите адвокатски комори на автономните покраини да основаат заеднички органи и да утврдуваат заеднички ставови за одредени прашања. Со овој закон била предвидена можноста за основање на адвокатски работнички заедници како правно лице кое се запишува со судскиот регистар кај надлежниот суд. Критериумот достоинство за вршење на адвокатската дејност во овој закон е заменет со критериумот морална-политичка одговорност.

Законот за адвокатура од 1998 година ја дефинирал адвокатурата како независна и самостојна професионална дејност на пружање на правна помош и остварување на заштита на уставните слободи и права како и законските права и интереси на домашните и странските лица. Со овој закон на Адвокатската комора на Србија и Адвокатската комора на Црна гора им биле доверени јавни овластувања за :

- Одлучување по барање за упис во именикот на адвокати и адвокатски приправници
- Привремена забрана за вршење на дејност
- Престанок на правото за вршење на дејност

- Оценка на договорот за основање на адвокатско друштво(дали е според законот)
- Уредување на содржината и начинот на водење на именикот на адвокатите, адвокатските приправници и адвокатските друштва на територијата на републиката
- Водење на дисциплински постапки
- Донесување на тарифа за наградата и надокнадата за работата на адвокатите

Во 2002 година според измените и дополнувањата на овој закон, повторно е вратен поимот за достоинство за вршење на адвокатурата и е воведено временско ограничување за вршење на адвокатурата на бившите носители на правосудната функција.

Законот за адвокатура од 2011 година воведува нови работи во однос на претходните закони. Пред се е воведено задолжително полагање на адвокатски испит од познавањето на домашните и странските прописи кои се однесуваат на работата и положбата на адвокатите, адвокатурата како професија и адвокатските комори, континуирано стручно усовршување на адвокатите и се формира Адвокатска академија на Адвокатската комора на Србија, се воведува задолжително осигурување на адвокатите од професионална одговорност, пропишано е да именикот на адвокатските друштва да се води исклучиво за Адвокатската комора на Србија и утврдено е да во Република Србија постои Адвокатската комора Србија за територијата на Република Србија во чиј состав влегуа Адвокатската комора на Војводина со седиште во Нови Сад, Адвокатска комора на Косово и Метохија со седиште во Косовска Митровица, Адвокатска комора на Белград со седиште во Белград, Адвокатска комора Зајечарево со седиште во Зајечарево, Адвокатска комора на Ниш со седиште во Ниш, Адвокатска комора на Чачка со седиште во Чачка, Адвокатска комора на Шапка со седиште во Шапка и со статуитот на Адвокатската комора на Србија да се одреди надлежноста на адвокатските комори во нејзиниот состав. Адвокатската комора на Србија и адвокатските комори кои се во нејзини состав вршат јавни овластувања кои се таксативно наброени во законот.

4.5 Адвокатурата во Република Словенија

Република Словенија е земја во Централна Европа. Таа беше дел од Југославија во периодот од 1945 до 1991 година кога се избори за независност. Република Словенија е членка на Европската Унија од 1 мај 2004 година. Таа исто така е член на Советот на Европа, НАТО и има набљудувачки статус во франкофонските држави.

Адвокатурата како дел од судството е самостојна и независна јавна служба која е регулирана со закон (чл. 137 од Уставот на Република Словенија).

Адвокатската дејност е чесна професија која потекнува од антички времина. Како таква таа е зачувана и до ден- денес. Угледот на адвокатите и правните експерти се зголемувал во текот на историјата според развојот и начинот на живот, што доведува до фактот дека адвокатската професија станува неопходна за функционирање на еден правен систем. Таа е самостојна и независна професија која се врши од страна на адвокати и правни експерти. Начелото на независност на адвокатите во Словенија датира од 1868 година.

Организираната адвокатура во Словенија постои веќе 140 години. Во летото во 1868 година бил донесен законот (Advokaten Ordnung) а како негов претходник бил законот за адвокатура донесен во 1849 година. До денес во Словенија биле донесени 10 закони за адвокатура почнувајќи од 1993 година, со измена во 1996, 2001, 2008 и 2009 година.

Правен основ за работата на словенските адвокати се наоѓа во Уставот на Република Словенија (чл. 137), Законот за адвокатура, како и Кодексот на професионална етика и бројни статuti на Адвокатската комора на Словенија. Исто така правна основа адвокатурата во Република Словенија наоѓа во меѓународните документи и правосилни акти, директивите на Европската Унија, етичкиот кодекс на професионални адвокати ЦЦБЕ-кој е официјално признат од членките на ЕУ, адвокатските комори во склад со Европската Унија, како и делегацијата на набљудувачи од други европски земји.

Според Законот за адвокатура во Република Словенија адвокатот како дел од правниот систем на државата е самостоен и независен. Правото за да едно лице се занимава со адвокатската дејност го добива со уписот во Именикот на адвокати при

адвокатската комора на Словенија. Адвокатот дава правна помош, застапува и ги заштитува законските интереси на странките пред судовите и другите државни институции.

Според чл. 3 од Законот за адвокати, адвокатот е независен и самостоен во вршењето на својата дејност. Во чл. 5 стои дека адвокатот има слобода да одлучи дали ќе застапува странка која ги побарала неговите услуги. Адвокатот мора не смее да застапува странка во случаи кога тој е застапник на спротивната страна во определена парница, или спротивната страна е застапувана од некој вработен во истата адвокатска канцеларија. Адвокатот има слобода да одлучи дали ќе биде вклучен на листата на адвокати кои застапуваат по службена должност или на адвокати кои пружаат бесплатна правна помош.

Адвокатот не може да биде кривично гонет за кривично дело кое е извршено во самото вршење на адвокатската професија без дозвола од совет од 3 судии од второстепениот суд надлежен на територија на која дејствува адвокатот и на које е покрената постапката.

Претрес на адвокатската канцеларија е дозволено само според судска одлука и се однесува само на документацијата за предметот за кој станува збор. Исто така за време на претресот потребна е да има претставник од Адвокатската комора на Словенија.

Адвокатот има право во рамките на законот самостојно да одлучува во застапувањето на интересите на странката. Тој е должен да дејствува на чесен и достоинствен начин и да се придржува кон правилата за професионална етика. Тој мора да стави потпис на секој документ кој што го поднесува.

Во случај кога адвокатот е избран на државна функција, неговата адвокатска професија е суспендирана.

Во Република Словенија адвокат може да биде лице кое ги исполнува следните услови:

- Лице кое е граѓанин на Република Словенија
- Лице кое има општа деловна способност
- Лице кое поседува соодветно образование во Република Словенија, или во странство според законот за признавање и одобрување на странско образование.
- Лице кое има положено правосуден испит
- Лице кое има 4 години пракса како дипломиран правник, најмалку 1 година пракса после положувањето на правосуден испит било во адвокатска

канцеларија, адвокатска фирма, на суд, во јавен обвинител, државен правобранител или нотарска канцеларија.

- Лице кое го владее словенскиот јазик
- Лице кое е достоинствено и чесно
- Лице кое има канцеларија и опрема неопходна за вршење на адвокатската професија
- Лице кое има положено тест за познавање на правото, адвокатските праа, адвокатските тарифи и Кодексот на професионална етика во Адвокатската комора на Словенија

На територијата на Република Словенија е основана Адвокатска комора на Република Словенија која е составена од 11 регионални совети чие членство е определено според територијален и функционален принцип.

Адвокатската комора на Република Словенија се состои од 11 органи и тоа:

- Собрание
- Управен одбор
- Претседател на Комората
- Надзорен одбор
- Дисциплински обвинител
- Дисциплинска комисија од 1 степен
- Дисциплинска комисија од 2 степен
- Дисциплински суд

Адвокатската комора на Република Словенија ги врши следните дејности:

- Ја следи и регулира работата на адвокатите
- Се грижи за кохерентен развој на адвокатот
- Усвојува кодекс на професионална етика
- Усвојува адвокатска такса во согласност со министерот за правда
- Води именик на адвокати и посебен именик на странски адвокати, именик на адвокатски приправници, кандидати врши упис и бришење во имениците, издава адвокатска легитимација
- Одлучува за признавање на статусот на специјализиран адвокат

- Дава согласност за запишување на адвокатско друштво во судски регистар и предлага адвокатска друштво за ликвидација
- Назначува привремен вршител на адвокатската функција според законот и статутот на комората
- Врши стручна обука на адвокати и адвокатски кандидати
- Обезбедува пракса за практиканти
- Врши други работи утврдени со закон, статутот и други општи акти на комората.

Сите адвокати кои ја практикуваат адвокатска професија во Република Словенија мора да бидат членови на Адвокатската комора на Словенија. Адвокатската комора ја следи работата на адвокатите, се грижи за развојот на самата адвокатска професија во земјата и усвојува Кодекс на професионална етика. Комората соработува со адвокатски комори од други земји.

Глава 5: Историја на адвокатурата во светот

Правната професија има свое потекло во Рим и во античка Грција. Во Античка Грција било забрането да се прими паричен надоместок за застапување на интересите на друг но тоа правило било широко нарушено. Во времето на Клаудиус адвокатите можеле отворено да практикуваат иако нивниот надомест бил ограничен. Во времето на доцната Римска империја и Византиската империја адвокатурата се развивала како квалификувана и регулирана професија.

Најраните индивидуи кои би можеле да се наречат како “адвокати” најверојатно биле ораторите во античка Атина. Атинските оратори биле соочени со сериозни структурни пречки. Прво, постоело правило дека секој индивидуално требало да се изјасни за својот случај, а не да бара застапник, што понатаму било заобиколено со зголемената тенденција да поединци да бараат “пријател” за помош. Меѓутоа во средината на 4тиот век во Атина било отстрането ова барање на пријател за помош. Како друга посериозна пречка, која атинските оратори целосно не ја надминале била правилото дека никој неможе да земе надоместок за застапување на интересите на друго лице. Овој закон беше широко игнориран во пракса, но сепак постоеа и не бил укинат, што значело дека ораторите не можеле да се претстават како правни професионалци или експерти. Тие морале да го поддржат мислењето дека тие биле само обични граѓани кои великодушно им помагале на своите пријатели бесплатно, што претставувало пречка за нив и тие не можеле да ја професионализираат својата дејност и да се организираат во професионални здруженија и да се здобијат со официјални титули и звања.

За време на владеењето на Клаудиус, римските застапници станале првите адвокати кои отворено можеле да ја практикуваат својата професија и за тоа да добиваат паричен надоместок. Овој надоместок Клаудиус го ограничил на 10.000 sesterces. Оваа сума не претставувала многу и било предизвикало мислење дека немало пари во работата како застапник. Како и нивните грчки современици, раните римски поборници биле обучени за реторика, а не за закон, а судиите пред кои дејствувале исто така не биле обучени за закон. Но многу рано, за разлика од Атина, Рим развил класа на правни специјалисти учени во законите кои биле познати како *jurisconsults* (*iuris consulti*). Тие биле богати аматери кои го практикувале правото како интелектуално хоби. Адвокатите и обичните луѓе често се консултирале со нив и ги барале нивните правни мислења. Според тоа Римјаните биле првите кои имала класа на луѓе кои своите денови ги

минувале размислувајќи за правото и правните проблеми што придонесло да нивниот закон да стане толку “технички детален и прецизен”.

За време на Римската република и раното Римско царство, несоодветните јуриконсулти и адвокати биле нерегулирани, бидејќи тие се сметале како аматери технички нивната пракса била нелегална. Секој граѓанин можел да се нарече адвокат или правен експерт и народот дали ќе му верувал зависело од неговата лична репутација. Ова се променува кога Клаудиус ја легализирал правната професија. До почетокот на Византиската Империја, правната професија била добро воспоставена, регулирана и високо стратификувана. Централизацијата и бирократизацијата на адвокатската професија била постепенa , но за времето на императорот Адријан била забрзана.

Во четвртиот век работите се смениле во источната империја и адвокатите навистина биле адвокати. До четвртиот век адвокатите морале да бидат запишани на суд и морале да бидат приврзани само на еден суд во исто време. Освен тоа постоеле и други ограничувања во зависност од кој бил на власт за тоа колку адвокати можеле да бидат запишани во еден суд. До крајот на третиот век и почеток на четвртиот адвокатите освен реторика го учеле и законот со што се намалила потребата на посебна класа на јуриконсулти. Понатаму за време на императорот Лео, се наметнува услов со кои новите адвокати морале да достават извештај од своите наставници и понатаму до шестиот век биле воведени правни студии кои траеле околу четири години.

По падот на Западната империја и почетокот на Мрачниот век, правната професија во Западна Европа се распаднала. Според Џејмс Брундајг “ до 1140 година никој во Западна Европа не можел да се опише како професионален адвокат или професионален канонист во модерна смисла на зборот професионалец. Меѓутоа од 1150 наваму, мал но сепак се поголем и поголем број на мажи станале експерти во законот за канони, но само за унапредување и служење на други цели како свештеници во Римокатоличката црква. Од 1190 година до 1230 година имало клучна промена во која некои луѓе го практикувале канонскиот закон како доживотна професија сама по себе.

Враќањето на правната професија било обележано со обновените напори на црквата и државата да ја регулираат. Во 1231 година два француски совети му одредиле на адвокатите да положат заклетва пред да вршат дејност пред бискупските судови во нивните региони, а слична заклетва беше наметната од папскиот легат во Лондон во 1237 година. Во текот на истата деценија царот на Кралството Сицилија, Фридрих Втори, наметнал слична заклетва до своите граѓански судови. До 1250 година јадрото на новата правна професија јасно се формирало. Новиот тренд кон професионализацијата

кулминираше со контроверзен предлог на Вториот совет во Лион во 1275 година дека сите црковни судови треба да бараат заклетва за прием. Иако ваквиот предлог не бил усвоен од страна на Советот, тој бил многу влијателен во многу судови ширум Европа. Граѓанските судови во Англија, исто така се придружиле кон трендот на професионализација на адвокатурата со донесување на статут во 1275 година со кој била пропишана казна за професионалните адвокати виновни за измама, а во 1280 година градоначалникот на Лондон ги прогласил прописите за прием, меѓу кои спаѓала и заклетвата.

5.1 Контраст помеѓу континенталното и обичајното право

Правниот систем на обичајното право постои во Англија, САД и други земји колонизирани од Англија. Тој е различен од континенталниот правен систем кој доминира во Европа и регионите кои биле колонизирани од страна на Франција и Шпанија. Англо-американското обичајно право ги носи своите корени на средновековната идеја дека законот наследен од кралските судови го карактеризира обичајот кај луѓето. Раната постапка за правото била управувана од тежок систем на изјаснување, според кој само прекршоците наведени во одобрени писмени документи можат да се поднесат. Во една постапка жалителите биле задолжителни со цел да ги задоволат сите спецификации на писменото пред да им биде дозволено правото да се користи на обичајниот суд. Овој систем бил заменет во Англија и во САД во текот на 19 век. Во обичајните правни системи судовите ги засноваат своите одлуки врз претходната судска практиката, односно претходните судски одлуки, а не врз законските акти. Иако статутот го леди спорот, судската анализа на тој статут одлучува како се применува законот. Во обичајните правни системи, судиите се потпираат на пресудите на нивните претходници на специфични спорови, наместо на апстрактните законски текстови. Судиите во обичајните правни системи мора да ги разгледаат претходно поставените случаи или преседани кога фактите се значително исти. Со оглед на тоа што одлуките од општа пракса се однесуваат на секојдневните случаи кога почнуваат да се појавуваат, општествените промени, пронајдоците и откритијата го прават од суштинско значење за судиите често да обрнат внимание на надворешни пријавени одлуки за насоки кога имаат случај со неодредено правно прашање. Со тоа им се овозможува на судиите да ги почитуваат другите јурисдикции и да ги разгледаат минатите и сегашните судски одлуки и искуства за донесување одлука. Ова претставува многу флексибилен начин за обичајните правни системи за да се справат со некакви промени кои можат да придонесат до појава на неочекувани контроверзии. Во системот на обичајното право, сите граѓани, вклучувајќи ги и владините претставници подлежат на истиот збир на закони и државната власт е ограничена од тие закони.

Континенталниот правен систем може директно да се следи според римскиот закон кој бил составен и кодифициран од Јустинијан во 6 век од н.е. Тука влегува законот за поединци, семејство, наследство, имот, договори и друго. Континенталниот правен систем е фундаментален закон на мнозинството граѓански адвокати. Во суштина

континенталниот систем создава заеднички вредности или принципи и прави разлика помеѓу суштинските и процедуралните правила. Според него законодавството е основен извор на правото. Судскиот систем е инквизиторски, неограничен по преседан и се состои од професионални судски службеници. Владеењето на континенталното право претставува градење на достапна и пишана колекција на закони кои се однесуваат на сите граѓани и кои судиите мора да го следат. Колонијалната експанзија го прошири системот на континенталното право и европското граѓанско право и овој систем бил прифатен во голем дел од Латинска Америка, како и во делови од Азија и Африка. Правниот кодекс е главен извор на правото кој е компендуим од статутите. Законските кодекси најчесто се создаваат со донесување на нов статут од страна на законодавецот. Кодификацијата не е клучна карактеристика на континенталниот правен систем бидејќи постојат правни системи кои не се кодифицирани: како на пример правните системи на скандинавските земји.

Адвокатите се клучен дел во постоењето на еден правен систем. Тие имаат голема улога во заштитата и унапредувањето на основните човекови права и слободи како и врз почитувањето и примената на правото на светско ниво.

Адвокатите како професионалци се должни да ја вршат својата професија слободно и самостојно во согласност со законите како и општоприфатените стандарди и етички правила на адвокатурата.

Адвокатската етика претставува збир на етички начела според кои адвокатите се должни да се однесуваат. Тие се начела и обврски што адвокатите ги имаат едни кон други како и во однос кон своите странки и во однос кон судовите и другите институции.

Континенталните правни системи се карактеризираат со тоа што како крајна цел на судскиот систем беше да се дојди до материјална вистина. Во текот на едно судење доминантна улога имаше судијата. Тој ја води истрагата, собира докази, врши распит на сведоци и сл. Тука адвокатот можеше само да предлага прашања кои судијата му ги поставува на сведокот или на обвинетиот и врз основа на судските списи да ги презентира своите наоди во текот на судењето.

Во правните системи кој го негуваат обичајното право целиот процес го водат странките. Во една постапка, или за конкретен предмет одлуката што се донесува судот ја базира врз презентираниите аргументи од двете страни, и тука судиите имаат должност само да ја следат и да ја контролираат постапката, односно само нејзиното одвивање и да донесат одлука само врз база на прифатливоста на одредени докази.

Според обичајниот систем двете страни имаат право да ги произнесат своите аргументи пред судот. Тука адвокатите имаат поактивна улога спрема континенталните системи. Тие имаат поактивна улога во смисла на консултации со странка, распит на странки, сведоци, собирање на доказен материјал и сл.

Друга поголема разлика помеѓу континенталниот и обичајниот правен систем е во начинот на кои се регулира адвокатската професија. Ова се однесува на Кодексот на етика на адвокатите. Во континенталните системи етичките правила се само општи начела кои им даваат насока на адвокатите во начинот на вршењето на својата дејност. Во обичајните системи етичките правила се дефинираат како конкретни законски правила.

Во двата системи адвокатите се заштитници на правата на своите странки.

Заклучок

Адвокатот не е само уште еден дел од системот на правосудството во една држава. Тој е интегрален дел без кој демократското општество не би можело правилно да функционира. Вршејќи ја својата професија, адвокатот пружа услуги кои се поврзани со штитењето на правата и законските интереси на граѓаните во едно демократско општество. Незамисливо е да постои правна држава без адвокати, како што е незамисливо правилна примена на правото без адвокати. Адвокатите како професионалци се должни да ја вршат својата професија слободно и самостојно во согласност со законите и општоприфатените стандарди и етички правила на адвокатурата. Адвокатската етика е збир на начела според кои адвокатите се должни да се однесуваат.

Низ самата историја на светот, со развитокот на правото и државата дошло до потреба за постоење на луѓе кои би ги штителе правата на оние кои што не се во можност или не знаат сами да си ги заштитат. Според тоа адвокатурата полека се развивала како регулирана и квалификувана професија, која не може да ја врши секој.

Социјалистичка Федеративна Република Југославија била југословенска држава која постоела од крајот на Втората светска војна до почетокот на 90тите години од 20тиот век. Таа се простирала на просторите на денешните независни држави: Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Србија и Црна гора.

Република Словенија е планинска земја која се наоѓа во Централна Европа. Таа беше дел од поранешна Југославија во периодот од 1945 година до 1991 година. Република Словенија се станала членка на Европската Унија во 2004 година на 1 мај.

Адвокатурата во Република Словенија се регулира со Уставот, Законот за Адвокатурара како Кодексот на професионална етика. На територијата на Република Словенија е основана Адвокатска комора која е составена од 11 регионални совети чие членство е определено според територијален и функционален систем.

Адвокатите во Република Словенија со цел да се здобијат со овластување за да ја вршат адвокатската професија потребна е да исполнуваат одредени услови. Тие услови во поголемиот дел се исти со условите во нашата држава но има неколку исклучоци. Во Македонија лице кое има завршено правен факултете со 300 кредити потребна е да има само една година пракса за да се здобие со правото за полагање на правосуден испит. Во Словенија потребни се 4 години пракса во текот на самото студирање. После полагањето

на тамошниот правосуден испит Законот за адвокатура пропишува и дополнителна една година пракса која може да биде во адвокатска канцеларија, адвокатска фирма, суд и сл.

Називот за адвокат во Република Хрватска е *odvjetnik*. Таму адвокатурата се регулира со Законот за адвокатура кој бил донесен во 2011 година. Адвокатурата во Хрватска како и во сите земји бивши членки на Југославија е независна професија која се грижи за давање на правна помош на физички и правни лица во остварување и заштита на нивните права и правни интереси. Адвокатите можат да вршат секакви облици на правна помош, а особено да даваат правни совети, да составуваат исправи, поднесоци и сл. и да ги застапуваат странките. Адвокатската професија можат да ја вршат само адвокати. Во Хрватскиот закон за адвокати стои дека професори и доценти на правни предмети на универзитетите во земјата имаат прав да даваат правни совети и мислења. За нивното дадено мислење или совет тие имаат право да бидат наградени. Ваквата правна помош професорите или доцентите мораат да ја пријават односно да ја известат адвокатската комора на Хрватска. Во давањето на вакви совети тие се должни да се прдржуваат до одредбите на законот, општите акти на комората, како и кодексот на професионална етика.

Хрватска е членка на ЕУ. Според тоа адвокатско друштво или адвокат како поединцен може да работи и да врши дејност на територијата на Република Хрватска. Сепак за да ја врши таа дејност адвокатот треба да исполнува определени услови кои се предвидени во законот. Исто така и кај нас законот предвидува можност да странски адвокати од земји-членки на ЕУ да можат да работат на нашите простори. Тие исто така потребно е да исполнуваат одредени услови кои се предвидени со законот. Странските адвокати кои што работат на територијата на Македонија мора да бидат запишани во именикот на странски адвокати. Тој мора да ги почитува правилата од кодексот на професионална етика на адвокатите, адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници на Адвокатската комора на Република Македонија.

Босна и Херцеговина е држава која се наоѓа на западниот дел од Балканскиот полуостров. Таа била во склоп на поранешна Југославија до 1992 година кога се изборила за независност. Адвокатурата во Босна и Херцеговина не е востановена на државно ниво. Таа е организирана на ниво на ентитети. Адвокатската професија ја вршат исклучиво адвокати како поединци или организирани во адвокатски друштва. Адвокатите во Босна и Херцеговина се запишани во единствениот именик кој се води во Федералната Адвокатска Комора. Освен тоа постојат и регионални комори со посебни именици на адвокати во кои се запишани адвокатите кои вршат професионална дејност

на подрачјето на таа регионална адвокатска комора. Република Српска спаѓа во склоп на федерацијата Босна и Херцеговина. Адвокатурата таму се регулира со законот за адвокатура и Уставот на Босна и Херцеговина. Република Српска има една Адвокатска комора со седиште во Бања Лука.

Србија е земја-основач на Југославија во нејзините различни форми. Адвокатурата во Србија е регулирана со законот за адвокатура од 2011 година. Со овој закон биле воведени нови работи во однос на претходните закони. Пред се било воведено задолжително полагање на адвокатски испит од позавањето на домашните и странските прописи кои се однесуваат на положбата на адвокатите, адвокатурата како професија и адвокатските комори. Исто така била формирана и Адвокатската академија на Адвокатската комора на Србија која служела за континуирано стручно усовршување на адвокатите. Друга измена била воведувањето на задолжително осигурување на адвокатите од професионална одговорност.

Македонија била членка на поранешна Југославија се додека не се осамостои во 1991 година. Првиот Устав на Македонија бил донесен на седница на 17 ноември 1991 година. Според него адвокатурата во Македонија се смета како самостојна и јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон. Во Република Македонија адвокатите се организирани во една единствена Адвокатска комора на Република Македонија, додека во другите држави поранешни членки на Југославија може да сретне повеќе адвокатски комори. Адвокатите во Република Македонија обезбедуваат правна помош и вршат јавни овластувања во согласност со законот. Адвокатската комора на Република Македонија е правно лице со свои органи со свој Именик на адвокати и Кодекс на професионална етика.

После осамостојувањето на Република Македонија адвокатурата во својот развој наидува на пречки. Една таква пречка е одлуката на Адвокатската комора со која била нарушена независноста и индивидуалноста на адвокатите и се допуштало и толерирало надриписарството.

Основен закон со кој се регулира адвокатурата е законот за адвокатура од 2002 година кој бил објавен во Службен весник под број 59/02.

Позначен момент во развојот на адвокатурата после осамостојувањето беше соработката на адвокатите со поранешниот претседател на Република Македонија г-дин Борис Трајковски. Ваквата соработка се однесувала на давање на бесплатна правна помош како и развиток на правната култура и социјализација. Носител на овој проект беше Адвокатската комора на РМ.

Во Република Македонија адвокатите уживаат одредени права кои се предвидени во законот за адвокатура. Тие во вршењето на својата професија се слободни, самостојни и независни и уживаат привилегии предвидени со закон.

Постапката на пружање на правна помош и застапување започнува со контактирање на адвокатот од страна на странката. Адвокатот може да врши правни дејствија во име на странката после добивање на овластување од неа. Ваквото овластување се добива во форма на полномошно. Полномошното е вид на пишана комуникација помеѓу адвокатот и странката.

Правната помош адвокатот ја дава совесно и стручно во согласност со начелата на адвокатурата како и законите, општите правни акти и сл.

Адвокатите сепак не се недопирливи односно можат да го изгубат правото за да ја вршат адвокатската дејност. Губењето на правото може да настане со престанок или мирување. Престанокот на правото за вршење на адвокатска дејност претставува трајно губење на способноста на адвокатите да ја вршат својата професија. Законот го предвидува ова кога се исполнети следните услови:

1. се откаже од правото за вршење адвокатска дејност
2. трајно ја загуби способноста за вршење на адвокатската дејност
3. го изгуби државјанството на Р.М.
4. да биде лишен од деловната способност или трајно да ја загуби способноста за вршење на адвокатска дејност. Губењето на способноста го утврдува Адвокатската комора на Република Македонија
5. ако му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење адвокатска дејност
6. не врши годишна уплата на членарина во Адвокатската комора на Р.М.
7. му биде одземена лиценцата од страна на Адвокатската комора на Р.М.
8. не се осигура од одговорност за штета нанесена на странката

Мирувањето од друга страна настапува кога адвокатот ќе биде избран или именуван за вршење на јавна функција. Адвокатската дејност мирува до престанувањето на функцијата за која е избран адвокатот. На барање на адвокатот, вршењето на адвокатската дејност може да му мирува во случаи кога:

1. Поради болест
2. Поради стручно усовршување.
3. Негово отсуство или отсуство на брачен другар кога се упатени за работа во странство од страна на Република Македонија.
4. Засновање на работен однос

Адвокатите на Република Македонија се организираат во Адвокатска комора на Република Македонија. Адвокатската комора во својата работа е самостојна, независна и јавна и има својство на правно лице.

Адвокатската комора има обврска да решава за стекнувањето и престанок на правото за вршење на адвокатска дејност, упис и бришење во именикот на адвокати, решава за одговорноста за повреда на адвокатската должност и углед, решава за привремена забрана на вршење на адвокатска дејност, донесува тарифа за награда и надомест на трошоците на адвокатите, донесува кодекс на професионална адвокатска етика, донесува акти на Комората и се грижи за стручно оспособување и усовршување на адвокатски стручни соработници и адвокатски приправници.

Адвокатската функција се состои од давање на правна помош на граѓаните и на другите субјекти во правото во остварување на нивните права и интереси ко се засноваат во законот. Оваа дејност или функција ја остваруваат адвокати ко можат да дејствуваат самостојно како поединци или здружени во таканаречени адвокатски друштва. Овластувањето да ја вршат својата дејност адвокатите го добиваат со закон. Според тоа тие имаат овластување да ги вршат сите правни работи во кои спаѓаат давање на правни совети, составување на поднесоци, застапување пред судови или други органи и институции, правна одбрана на странките во судски спорови и сл. Функцијата на адвокатот е самостојна и независна професија која претставува единствена јавна служба во сферата на човековите права и слободи. Адвокатурата е важен сегмент на функционирањето на судскиот систем во една држава.

Користена Литература

1. Судски систем: Д-р Светлана Вељаноска
2. Адвокатска Етика: Мајкл Г. Карнакас
3. Адвокатурата во Република Македонија 1945-2005: Адвокатска комора на Република Македонија Скопје 2005 година.
4. Кодекс на адвокатската етика при Адвокатска комора на Република Македонија
5. Професионална етика на адвокатите- избор од домашната и меѓународната легислатива
6. Закон за адвокатура на Република Македонија
7. Закон за адвокатура на Република Хрватска
8. Закон за адвокатура на Република Словенија
9. Закон за адвокатура на Република Србија
10. Закон за адвокатура на Федерација Босна и Херцеговина
11. Статутот на адвокатска комора на Федерација Босна и Херцеговина
12. Статутот на адвокатска комора на Република Хрватска
13. Статутот на адвокатска комора на Република Србија
14. Статутот на адвокатска комора на Република Словенија
15. Повелба за основните начела на европската правна професија
16. Меѓународна адвокатска комора

Статии:

www.pescanik.net

www.pravo.org.mk

www.lawteacher.net

www.advokat-prnjavorac.com